

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

**Analýza postavení územní samosprávy a jejich úkolů
ve veřejném sektoru**

Bc. Simona Barvová

**Diplomová práce
2014**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Simona Barvová**
Osobní číslo: **E12156**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Analýza postavení územní samosprávy a jejich úkolů ve veřejném sektoru**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je analýza postavení územní samosprávy a jejich úkolů ve veřejném sektoru v České republice od roku 1993. Součástí řešení bude zhodnocení, zda dochází k efektivní alokaci finančních prostředků na zabezpečení funkcí územní samosprávy.

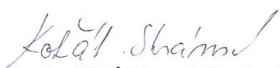
Zásady:

- Teoretická východiska financování územní samosprávy.
- Analýza postavení územní samosprávy a jejich úkolů ve veřejném sektoru v České republice od roku 1993.
- Zhodnocení efektivnosti alokace finančních prostředků na zabezpečení funkcí územní samosprávy.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

JÍLEK, Milan. Fiskální decentralizace, teorie a empirie. Vyd. 1. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7357-355-3.
MUSGRAVE, Richard. Public finance in theory and practice. 5th ed. New York: McGraw-Hill, 1989. ISBN 0-07-044127-8.
OATES, E. Wallace. Fiscal decentralization and economic development. National Tax Journal. 1993, 43, 2; pp. 237 - 243.
PEKOVÁ, Jitka. Finance územní samosprávy teorie a praxe v ČR. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.
PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2789-9.
Česká republika. Ústava České republiky. In: Sběrka zákonů. 1993, č. 1.
Česká republika. Zákon o krajích. In: Sběrka zákonů. 2000, č. 129.
Česká republika. Zákon o obcích. In: Sběrka zákonů. 2000, č. 128.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Pavla Kofátková Stránská, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce:

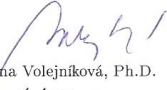
1. října 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2014

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 4. 2014

Bc. Simona Barvová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce Ing. Pavle Kořátkové Stránské Ph.D. za její odbornou pomoc a cenné rady. Dále bych ráda poděkovala Ing. Miroslavě Břeňové z finančního odboru Města Chrast za poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

ANOTACE

Tato práce se věnuje analýze územní samosprávy a jejich úkolů ve veřejném sektoru v České republice od roku 1993. Součástí řešení je zhodnocení, zda dochází k efektivní alokaci finančních prostředků na zabezpečení funkcí územní samosprávy.

KLÍČOVÁ SLOVA

Územní samospráva, veřejný sektor, financování, efektivnost

TITLE

Analysis of the position of local governments and their tasks in the public sector

ANNOTATION

This work is devoted to the analysis of local governments and their tasks in public sector in the Czech Republic since 1993. The solution is to evaluate whether there is an efficient allocation of funding to implement the functions of local government.

KEYWORDS

Local government, public sector, financing, efficiency

OBSAH

ÚVOD	10
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA FINANCOVÁNÍ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	11
1.1 OBCE	12
1.2 KRAJE	13
1.3 PŘEDPOKLADY FUNGOVÁNÍ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	14
1.4 FISKÁLNÍ FEDERALISMUS V ČR	15
1.5 FINANČNÍ SYSTÉM ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	17
1.5.1 Příjmy územních rozpočtů	21
1.5.2 Financování přenesené působnosti.....	23
1.5.3 Výdaje územních rozpočtů	25
2 ANALÝZA POSTAVENÍ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY A JEJICH ÚKOLŮ VE VEŘEJNÉM SEKTORU OD ROKU 1993.....	27
2.1 OBDOBÍ 1993 – 1995	30
2.2 OBDOBÍ 1996 – 2000	32
2.3 OBDOBÍ 2001 – 2007	34
2.4 OBDOBÍ 2008 – 2014	37
3 ZHODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI ALOKACE FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ NA ZABEZPEČENÍ FUNKCÍ MĚSTA CHRASTI	41
3.1 MĚSTO CHRAST	42
3.1.1 Zabezpečování sociální funkce	45
3.1.2 Zabezpečování kulturních a volnočasových aktivit.....	47
3.1.3 Zabezpečování vzdělávání	51
3.1.4 Zabezpečování veřejného pořádku	54
3.2 SOUHRNNÉ ZHODNOCENÍ	59
ZÁVĚR.....	62
POUŽITÁ LITERATURA	64
SEZNAM PŘÍLOH	69

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Příjmy a výdaje rozpočtu obce	19
Tabulka 2: Příjmy a výdaje rozpočtu kraje.....	20
Tabulka 3: Příjmy a výdaje na zabezpečování sociální funkce města Chrast (v Kč).....	46
Tabulka 4: Příjmy a výdaje městského muzea Chrast (v Kč).....	47
Tabulka 5: Příjmy a výdaje městské knihovny Chrast (v Kč).....	48
Tabulka 6: Příjmy a výdaje spojené se zabezpečováním ostatních kulturních a volnočasových aktivit (v Kč).....	50
Tabulka 7: Dotace na školství ze státního rozpočtu (v Kč).....	51
Tabulka 8: Příjmy a výdaje města Chrast spojené s Mateřskou školou (v Kč).....	52
Tabulka 9: Příjmy a výdaje města Chrast spojené se Základní školou (v Kč).....	53
Tabulka 10: Příjmy a výdaje města Chrast spojené se Základní uměleckou školou (v Kč).....	54
Tabulka 11: Příjmy a výdaje města Chrast spojené s likvidací komunálního odpadu (v Kč).....	56
Tabulka 12: Výdaje města Chrast na zámeckou zahradu (v Kč).....	57
Tabulka 13: Celkové výdaje města Chrast na péči o vzhled obce a veřejnou zeleň (v Kč).....	58
Tabulka 14: Výdaje města Chrast na veřejné osvětlení (v Kč)	58

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Systém veřejné správy	11
Obrázek 2: Kombinovaný model fiskálního federalismu v ČR	17
Obrázek 3: Znak města Chrast.....	43
Obrázek 4: Vývoj počtu obyvatel města Chrast v období 2009-2014.....	43
Obrázek 5: Organizační struktura města Chrast	44
Obrázek 6: Vývoj salda jednotlivých funkcí zajišťovaných městem Chrast v období 2009 – 2013	59

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
ICOM	Mezinárodní rada muzeí
MŠ	Mateřská škola
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
Sb.	Sbírka zákonů
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola

ÚVOD

Součástí státní správy je územní samospráva mezi jejíž nejdůležitější úkoly patří poskytování veřejných statků svým občanům. V dnešní době je kladen důraz na jejich efektivní zabezpečování, tedy zda jsou finanční prostředky vynakládány hospodárně a jestli vzniká užitek občanů z daného statku. Proto stále častěji dochází k uplatňování nových principů v zabezpečování veřejných statků, kdy jsou aplikovány poznatky ze soukromého sektoru do veřejného sektoru.

Cílem této práce je analýza postavení územní samosprávy a jejich úkolů ve veřejném sektoru v České republice od roku 1993. Součástí řešení bude zhodnocení, zda dochází k efektivní alokaci finančních prostředků na zabezpečení funkcí města Chrasti.

Práce je členěna do tří kapitol. První kapitola se věnuje struktuře územní samosprávy, předpokladům jejího fungování a dále je zaměřena na teoretická východiska financování obcí a krajů s důrazem na jejich příjmy, výdaje a financování přenesené působnosti.

V rámci druhé kapitoly jsou popsány úkoly, které územní samosprávy vykonávají od roku 1993 a způsoby jejich zabezpečování a financování. Kapitola je členěna do čtyř časových období dle změn struktury daňových příjmů.

Třetí kapitola se zabývá zhodnocením efektivnosti alokace finančních prostředků na zabezpečování veřejných služeb. Toto zhodnocení je aplikováno na vybrané obci Chrast, která se nachází v Pardubickém kraji. Autorka se zaměřuje na období od roku 2009 do roku 2013 a to zejména z důvodu dostupnosti dat. Zhodnocení se týká čtyř základních veřejných služeb, které město Chrast zabezpečuje a to konkrétně sociální služby, kulturní a volnočasové aktivity, vzdělávání a veřejný pořádek. V rámci jednotlivých funkcí je zmíněno, jakým způsobem jsou dané veřejné služby zajišťovány a také financovány.

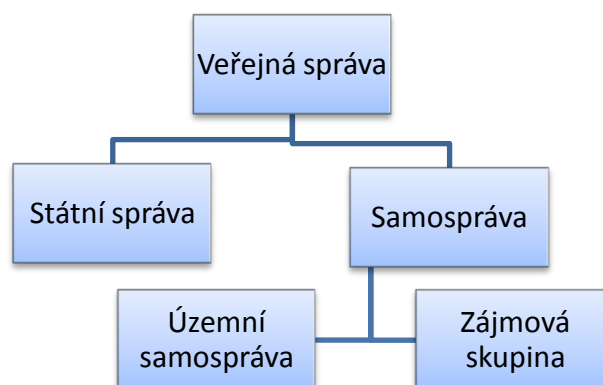
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA FINANCOVÁNÍ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY

Pro pochopení úlohy a postavení územní samosprávy je nutné si na začátku této diplomové práce vymezit základní principy a charakteristiku veřejné správy.

Veřejná správa z hlediska práva představuje souhrn orgánů a institucí, které vykonávají veřejnou správu přímo nebo prostřednictvím decentralizovaných státních orgánů a orgánů územní samosprávy. Veřejnou správu lze také charakterizovat jako souhrn záměrných činností a úkolů vykonávaných ve veřejném zájmu na jednotlivých vládních úrovních.

Veřejná správa je tedy systém, který se skládá ze dvou hlavních subsystémů a to ze státní správy a veřejné samosprávy, která může mít podobu zájmové či územní samosprávy. Samospráva je oprávněna vykonávat své záležitosti samostatně, vlastním jménem a prostředky v rámci zákonných předpisů.[45][48]

Obrázek 1: Systém veřejné správy

Zdroj:[48]

Státní správa se skládá z orgánů se všeobecnou působností, kam lze zařadit ústřední vládu, z orgánů se specializovanou působností, kam patří ministerstva a ostatní ústřední správní orgány a dále dekoncentráty. V České republice mezi instituce na státní úrovni patří parlament, prezident a vláda. Ústřední orgány státní správy tvoří specializované odvětvové orgány např. ministerstvo obrany či ministerstvo školství a průřezové a svodné orgány, které se někdy prolínají i s ostatními resorty veřejné správy, jsou to např. ministerstvo financí, ministerstvo životního prostředí apod. Další orgány státní správy jsou zřizovány v rámci

ministerstev a jsou to např. Státní veterinární správa nebo Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Mezi ostatní ústřední orgány lze zařadit Český statistický úřad, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže apod. Dekoncentráty zajišťují státní správu v obcích ve správních obvodech krajů a cílem je zajistit lepší dostupnost pro občany. Jsou zřizovány na základě příslušných zákonů a jedná se např. o finanční úřady, úřady práce, katastrální úřady, krajská finanční ředitelství, policie, profesionální hasičské záchranné sbory a další.[44]

Územní samospráva je tvořena volennými a výkonnými orgány. Má postavení veřejnoprávní korporace či nestátního subjektu a její vznik, postavení, pravomoci, působnost, autonomii, úkoly a odpovědnost upravují zákonné předpisy. Územní samospráva vykonává veřejnou správu na území menším než je stát. Dále plní důležitou samostatnou působnost, která je rozhodující a někdy také přenesenou působnost tedy výkon státní správy.[48]

V ČR je uplatňován tzv. smíšený systém, ve kterém obce působí jako základní územní samosprávné celky a vedle nich existují i vyšší územní samosprávné celky, tedy kraje, které vykonávají jak vlastní samosprávné funkce, tak i v rámci zákona některé úkony státní správy. Platí, že obec je vždy součástí vyššího územního celku a vyšší územní samosprávný celek lze vytvořit nebo zrušit jen ústavním zákonem.[4]

1.1 Obce

Obec je podle zákona o obcích (128/2000 Sb.) vymezena jako základní územní samosprávné společenství občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je samostatně spravována zastupitelstvem a dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce např. finanční a kontrolní výbory.

Každá obec má svoji působnost, která představuje právně vymezený okruh společenských vztahů, jejich předmět, obsah a rozsah činnosti, v nichž územní celek tedy obec realizuje svoji pravomoc. Veřejná správa může být vykonávána buď v samostatné, nebo přenesené působnosti.[56]

Do **samostatné působnosti** obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce a to tehdy, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost svěřenou orgánům obce nebo správním úřadům jako výkon státní správy a také záležitosti, které jsou svěřeny obcím na základě zákona. Obce v rámci samostatné působnosti vytváří podmínky pro rozvoj sociální péče, uspokojují potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku. Důležitým orgánem je zastupitelstvo obce, které rozhoduje

o věcech, které patří do samostatné působnosti obce. Zastupitelstvo např. schvaluje program rozvoje obce, rozpočet obce a závěrečný účet, zřizuje a ruší příspěvkové organizace, výbory obce a obecní policii, rozhoduje o poskytování věcných a peněžitých darů v hodnotě vyšší jak 20 000 Kč, o poskytování dotací nad 50 000 Kč atd. Rada obce má na starosti zabezpečování hospodaření obce dle schváleného rozpočtu, může udělovat pokuty ve věcech samostatné působnosti obce nebo může tuto působnost svěřit příslušnému odboru obecního úřadu, rozhoduje o uzavírání nájemních smluv, schvaluje organizační řád obecního úřadu a další věci. Obce mají dále povinnost v rámci samostatné působnosti vykonávat i další činnosti, které jim ukládají jiné zákony. Např. musí vést obecní kroniku na základě zákona 132/2006 Sb. o kronikách obcí, musí pečovat o vodovody a kanalizace dle zákona 274/2001 Sb. o vodovodech a kanalizacích či zajišťovat požární ochranu a vydávat požární řád obce, což ukládá zákon 133/1985 Sb. o požární ochraně.[8][10][12][21]

Výkon **přenesené působnosti** zahrnuje záležitosti, které vykonávají orgány obce jménem státu a nikoli jménem svým. Obce vystupují obdobně jako výkonné orgány státu a při jejím výkonu se musí řídit jak právními předpisy, tak usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů. Do přenesené působnosti patří tedy vše, co zákon prohlašuje za státní správu a svěřuje ji k realizaci obcím.[31][50][56] Obecní úřad v rámci přenesené působnosti rozhoduje např. o místních účelových komunikacích, projednávání přestupků, zřizuje povodňový orgán, orgán ochrany životního prostředí apod. Tuto působnost obce vykonávají pouze na svém území. V případě pověřeného obecního úřadu do přenesené působnosti patří např. vydávání stavebního povolení, veřejná doprava, regulace a výkon práva v oblasti životního prostředí atd. Působnost tyto obce vykonávají ve větším správním obvodu. A v rozsahu obecního úřadu s rozšířenou působností mají obce na starosti evidenci obyvatel, vydávání občanských průkazů, vydávání živnostenských oprávnění, cestovních pasů, dávky státní sociální podpory aj. I v tomto případě je působnost vykonávána ve větším správním obvodu.[29]

1.2 Kraje

Kraj je územním společenstvím občanů, které má právo na samosprávu, a který pečuje o všestranný rozvoj svého území. Má formu veřejnoprávní korporace, která má vlastní majetek a vlastní příjmy. Kraj hospodaří dle vlastního rozpočtu za podmínek stanovených zákonem a v právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů. Kraj je spravován zastupitelstvem kraje a mezi další orgány kraje patří rada, hejtman, krajský úřad a zvláštní orgány.

Stejně jako obec má i kraj svoji působnost, která představuje právně vymezený okruh společenských vztahů, v nichž územní celek v tomto případě kraj realizuje svoji pravomoc. Kraj vykonává samostatnou a také přenesenou působnost.[56]

Kraj v rámci **samostatné působnosti** spravuje záležitosti, které jsou v zájmu daného kraje a občanů kraje, pokud se nejedná o přenesenou působnost. Do této působnosti patří např. zakládání a zřizování právnických osob a organizačních složek kraje, ukládání pokut právnické nebo fyzické osobě, která je podnikatelem a porušila povinnost stanovenou právním předpisem kraje až do výše 200 000 Kč, vydávání obecně závazných vyhlášek kraje, předkládání návrhů Ústavnímu soudu nebo návrhů zákonů Poslanecké sněmovně, schvalování rozpočtu kraje a závěrečného účtu, schvalování koncepce cestovního ruchu, rozhodování o nabytí a převodu nemovitých věcí, poskytování dotací obcím a další úkoly stanovené zákonem, tyto záležitosti jsou v kompetenci zastupitelstva kraje. Radě kraje je vyhrazeno zabezpečování hospodaření podle schváleného rozpočtu, stanovování počtu zaměstnanců kraje zařazených do krajského úřadu, ukládání úkolů krajskému úřadu v oblasti samostatné působnosti a kontrolování jejich plnění, vydávání nařízení kraje a další důležité záležitosti.

Orgány kraje vykonávají na svém území také **přenesenou působnost** a to ve věcech, které stanoví zákon. Kraj získává příspěvek ze státního rozpočtu na její výkon a výše příspěvku stanovuje Ministerstvo financí.[7] Do přenesené působnosti krajů patří např. výkon státní památkové péče v oblasti národních kulturních památek, povolování zvláštního užívání silnic II. a III. třídy, rozhodování o zařazení lesů do kategorie lesů, zprostředkování osvojení a pěstounské péče, schvalování nakládání s nebezpečnými látkami a další.

1.3 Předpoklady fungování územní samosprávy

Aby územní samospráva mohla spravovat veřejné věci na svém území, musí být splněny legislativní a ekonomické předpoklady.

Legislativní předpoklady představují zákony, které upravují fungování a činnosti územní samosprávy, díky kterým může územní samospráva vykonávat své funkce. Zákony upravují vznik a postavení územní samosprávy, její působnost, pravomoci a odpovědnost, dále její vnitřní členění, rozsah samostatné a také přenesené působnosti, vztahy mezi státem a územní samosprávou a neméně důležité ekonomické předpoklady, neboť územní samospráva není zcela finančně soběstačná a stát ovlivňuje její hospodaření.

Mezi **ekonomické předpoklady** územní samosprávy patří vlastnictví majetku a právo s ním hospodařit nezávisle na státu. Obce i kraje mohou vlastnit různé druhy nemovitého

i movitého majetku a o jejich využívání rozhodují jejich orgány, nejčastěji volené, které zároveň odpovídají za svá rozhodnutí svým občanům. Majetek územní samosprávy slouží především k zajištění veřejných statků, ale pokud obec či kraj disponuje majetkem, který neslouží primárně k zabezpečení veřejných statků, může ho využít i jiným způsobem jako např. k rozvoji vlastní podnikatelské činnosti nebo jej může pronajmout, prodat a získat tak další vlastní příjmy, ale majetek je velmi důležitý i v případě, že obec či kraj chce žádat o úvěr, tak lze tímto majetkem ručit.

Dále územní samospráva získává vlastní finanční prostředky a to zejména nedaňové příjmy jako jsou např. příjmy z užitelských poplatků, příjmy z prodeje majetku nebo z pronájmu, ale také daňové příjmy ve formě místních a regionálních daní. Územní samospráva sestavuje vlastní rozpočet, čímž je splněn předpoklad odděleného hospodaření územní samosprávy od státu a zároveň představuje i finanční odpovědnost územní samosprávy.[45]

1.4 Fiskální federalismus v ČR

Termín fiskální federalismus jako první použil R. Musgrave, který ho definuje jako systém, jehož účelem je umožnit různým skupinám žijících v různých státech federace vyjádřit různé preference ohledně veřejných statků, což vede k rozdílům v úrovni zdanění a veřejných služeb. Základem fiskálního federalismu je alokační funkce, která představuje proces zajištění veřejných statků, jejich zabezpečení se ale může lišit v různých částech státu na základě preferencí občanů. Rozdělování důchodů a majetku podle preferencí občanů definuje R. Musgrave jako redistribuční funkci a stabilizační funkce veřejných financí slouží jako nástroj ovlivňující zaměstnanost, míru cenové hladiny či ekonomický růst. Za redistribuční a stabilizační funkci má dle tradiční teorie fiskálního federalismu primární odpovědnost centrální vláda.[29][35]

Fiskálním federalismem se také zabýval W. Oates, který tento pojem vztahuje k veřejnému sektoru a říká, že každý veřejný sektor má povahu federativního, neboť fiskální rozhodnutí jsou činěna na různých úrovních vlády. Fiskální federalismus se ale týká federálních i unitárních států, i když se skládají z různých úrovní veřejné vlády.[29][38]

J. Peková uvádí, že teorie fiskálního federalismu zkoumá možnosti využití funkcí veřejných financí jednotlivými vládními úrovněmi. Zabývá se optimálním rozdělením odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků a optimálním rozdělením finančních prostředků v rozpočtové soustavě.[45]

R. Musgrave rozlišuje dle vazeb mezi rozpočty vertikální a horizontální modely fiskálního federalismu.

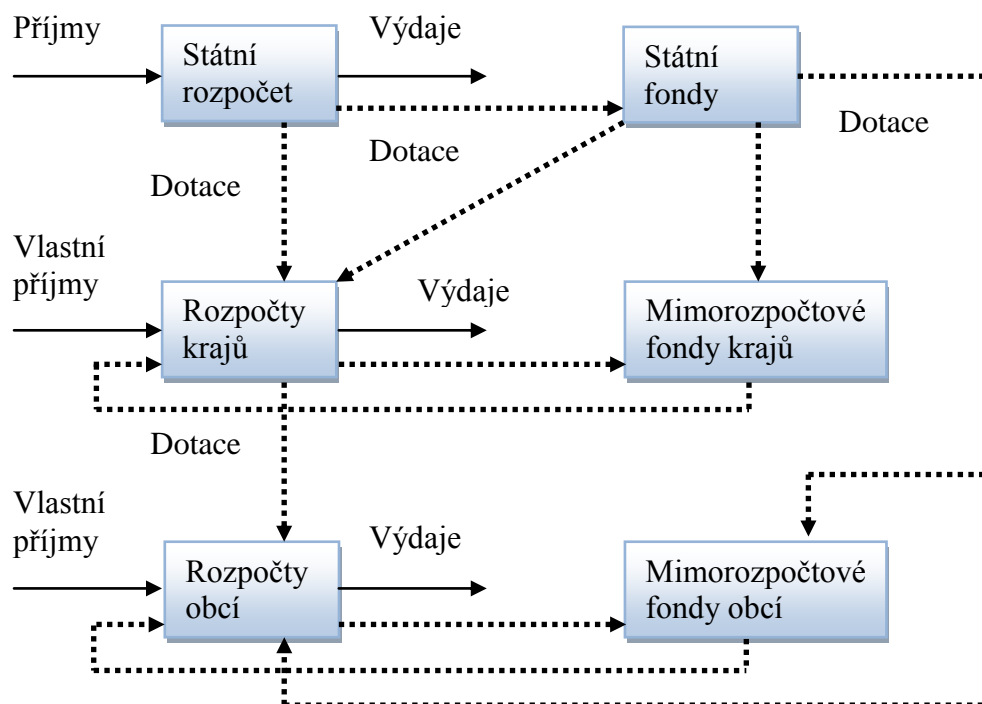
Vertikální model fiskálního federalismu je uplatňován v anglosaských zemích např. USA, Kanada nebo Austrálie. Základem je fiskální autonomie jednotlivých úrovní vlády, ale dochází zde také k poskytování dotací z rozpočtu vyšší vládní úrovně do rozpočtu nižší vládní úrovně. Vertikální model může mít podobu centralizovaného, decentralizovaného a kombinovaného modelu fiskálního federalismu. V případě centralizovaného modelu dochází k soustředování veřejných příjmů do státního rozpočtu, ze kterého jsou poté poskytovány dotace do rozpočtů nižších vládních úrovní po vertikální linii. U modelu decentralizovaného jednotlivé vládní úrovně hospodaří zcela samostatně, mají neomezené rozhodovací pravomoci a to jak v příjmové, tak ve výdajové oblasti hospodaření. V praxi se ale tento model nevyskytuje, nejčastěji využívaným modelem je kombinovaný model fiskálního federalismu s převažujícími centralizačními prvky na straně příjmů a s převažujícími decentralizačními prvky na straně výdajů.

Horizontální model fiskálního federalismu je typický např. pro německý model uspořádání veřejné správy a je založen na využívání dotací po horizontální linii od bohatších k chudším oblastem, dále se vyznačuje jednotnou legislativou, jednotnou daňovou soustavou či existencí střední úrovně vlád.

V ČR je uplatňován kombinovaný model fiskálního federalismu s určitými decentralizačními prvky, ale nebylo to tak vždy, před rokem 1990 byl v tehdejším Československu využíván centralizovaný model fiskálního federalismu. Nynější model fiskálního federalismu v ČR je znázorněný na obrázku 2.

V dnešním modelu nejsou obce ani kraje zcela finančně nezávislé, od roku 1993 do jejich rozpočtů plynou určité podíly z daní a další finanční prostředky přerozdělované ze státního rozpočtu formou dotací, ale o konkrétních příjmech a výdajích územních samospráv se autorka zmíní dále.[35][45][48]

Obrázek 2: Kombinovaný model fiskálního federalismu v ČR

Legenda:

- > příjmy, výdaje
- - -> dotace

Zdroj:[45]

1.5 Finanční systém územní samosprávy

Územní samospráva je dle zákona nezávislá, ale její hospodaření musí být v souladu s fiskální politikou státu.

Mezi fiskální pravidla dle OECD patří:[45]

- dosahování stabilizačních a fiskálních cílů státu,
- transparentní vedení účetnictví a výkaznictví,
- vyrovnanost rozpočtu,
- hospodaření podle ročního rozpočtu a sestavování rozpočtového plánu,
- omezená daňová pravomoc územní samosprávy,
- odpovědnost územní samosprávy za krytí výdajů,
- regulace zadluženosti územní samosprávy,
- monitorování a přímá kontrola územní samosprávy ze strany státu a možnost udělení sankcí.

Základem finančního systému územní samosprávy je **územní rozpočet**, tedy rozpočty obcí a krajů. Územní rozpočet lze charakterizovat jako decentralizovaný peněžní fond, který je vytvářen, rozdělován a využíván na principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti.

Součástí rozpočtové soustavy jsou také **mimorozpočtové fondy**, jejichž vytváření je v kompetenci volených orgánů (zastupitelstva) obce či kraje. Tyto fondy mohou být jak účelové tak neúčelové.[45] Častěji bývají zřizovány účelové fondy např. fondy na komunální bydlení, opravy památek apod.[48] Finančními zdroji mimorozpočtových fondů jsou zejména přebytky hospodaření z minulých let, příjmy běžného roku, které nejsou určeny k využití v tomto běžném roce nebo převody prostředků z rozpočtu během roku do účelových mimorozpočtových fondů.

Obce i kraje musí ze zákona hospodařit dle územního rozpočtu, který je sestavován na dané rozpočtové období, které je v ČR shodné s kalendářním rokem. Rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný, ale může být schválen jako přebytkový v případě, že některé příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech nebo jsou-li určeny ke splácení jistiny úvěrů z předchozích let. Přebytek plynoucí z hospodaření běžného roku se převádí do dalšího roku a slouží ke krytí rozpočtových výdajů nebo se může převést do mimorozpočtových fondů.

Územní rozpočet lze schválit jako schodkový jen za předpokladu, že schodek bude možné uhradit finančními prostředky z minulých let nebo půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z emise vlastních dluhopisů.[17]

Rozpočty územních samospráv jsou tvořeny příjmy a výdaji a jejich struktura je znázorněna v tabulce 1 a 2.

Tabulka 1: Příjmy a výdaje rozpočtu obce

Příjmy obce	Výdaje obce
příjmy z vlastního majetku a majetkových práv	závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony
příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti	výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti
příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila	výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je obec pověřena zákonem
příjmy z vlastní správní činnosti nebo z činnosti ostatních orgánů státní správy	závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty
výnosy z místních poplatků	úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů
výnosy daní nebo podíly na nich	výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich plynoucích jejich vlastníkům
dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů	výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec
dotace z rozpočtu kraje	výdaje na dary
přijaté peněžité dary a příspěvky	příspěvky na sociální nebo jiné humanitní účely
jiné příjmy	jiné výdaje

Zdroj: zpracováno dle zákona 250/2000 Sb.

Tabulka 2: Příjmy a výdaje rozpočtu kraje

Příjmy kraje	Výdaje kraje
příjmy z vlastního majetku a majetkových práv	závazky vyplývající pro kraj z plnění povinností uložených zvláštními právními předpisy
příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti	výdaje na činnost orgánů kraje v jeho samostatné působnosti
příjmy z hospodářské činnosti organizace pokud jsou příjmem rozpočtu kraje, který organizaci zřídil nebo založil	výdaje spojené s výkonem státní správy, ke kterému je kraj pověřen zvláštními právními předpisy
příjmy ze správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je kraj pověřen a prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy	závazky vyplývající pro kraj z uzavřených smluvních vztahů v jeho hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupil
výnosy daní nebo podíly na nich	dotace do rozpočtu obcí v kraji
dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů	závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými územními celky nebo s dalšími subjekty
přijaté peněžité dary a příspěvky	úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů
jiné příjmy	výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich plynoucích jejich vlastníkům
	výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro kraj
	výdaje na dary a příspěvky na sociální nebo jiné humanitární účely
	jiné výdaje

Zdroj: zpracováno dle zákona 250/2000 Sb.

Dále se příjmy a výdaje územního rozpočtu závazně třídí dle rozpočtové skladby, která umožňuje rozdělení rozpočtu na běžnou a kapitálovou část. Díky tomuto členění lze lépe analyzovat hospodaření územní samosprávy.

Běžná část rozpočtu zahrnuje ty příjmy a výdaje, které se pravidelně opakují a dají se tak plánovat, ale některé tyto příjmy a výdaje nemusí mít vždy charakter nenahodilých a opakujících se příjmů a výdajů. Běžnými příjmy by se měly financovat neinvestiční potřeby a měly by být hrazeny prostřednictvím neinvestičních výdajů.

Kapitálová část rozpočtu se vztahuje na investice, které se týkají období několika let, tedy období delší než jeden rozpočtový rok. Tyto příjmy a výdaje jsou zpravidla jednorázové a neopakovatelné.[45]

Příjmy a výdaje lze dále třídít dle Vyhlášky č. 323/2002 Sb. o rozpočtové skladbě následovně:[5]

- třídění příjmů a výdajů z hlediska odpovědnostního,

- třídění příjmů a výdajů z hlediska druhového,
- třídění příjmů a výdajů z hlediska odvětvového,
- třídění příjmů a výdajů z hlediska konsolidačního,
- třídění příjmů a výdajů z hlediska jejich zdroje,
- třídění výdajů z hlediska jejich příslušnosti ke zvlášť sledovaným celkům,
- třídění výdajů z hlediska jejich příslušnosti k programům podle rozpočtových pravidel,
- třídění výdajů z hlediska účelu rozpočtového přesunu,
- třídění příjmů a výdajů z hlediska jejich věcné podstaty,
- třídění příjmů a výdajů z hlediska účelů transferů.

1.5.1 Příjmy územních rozpočtů

Příjmy územních rozpočtů lze rozdělit na daňové příjmy, nedaňové příjmy, transfery a dotace, úvěry či půjčky.

Daňové příjmy patří mezi nejvýznamnější skupinu příjmů územních rozpočtů. Legislativa vymezuje daňový základ jednotlivých daní, správní postupy i pokuty za nedodržování daňové povinnosti. Výnosy z daní svěřených plynou přímo do rozpočtů obcí nebo krajů. Zvláštním typem svěřených daní jsou tzv. municipální daně, které mohou obce nebo kraje využívat na svém území. Obce či kraje u těchto daní rozhodují o daňové základně, sazbách a osvobození od daně a obvykle jsou zodpovědní i za jejich výběr a správu. Příkladem takovéto daně je v ČR daň z nemovitostí nebo místní poplatky. Výnosy z daní sdílených jsou také příjmem obcí a krajů, ale určuje se u nich podíl na celostátně vybíraných daních. Sdílenými daněmi územní samosprávy jsou daně důchodového typu např. daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou atd. a nepřímé spotřební daně, především daně z přidané hodnoty. Dalšími daňovými příjmy územních samospráv jsou daně majetkového typu, které představují pravidelný a stabilní příjem územních rozpočtů, především rozpočtů obcí. Majetkovými daněmi se zdaňuje majetek, který je ve vlastnictví nebo majetek získaný darem, dědictvím nebo úplatným převodem. Osвобоzen je majetek, který je ve vlastnictví státu, měst a obcí, půda zastavěna komunikacemi nebo budovy, které slouží k sociálním, kulturním či náboženským účelům.

Výši **příjmů nedaňového charakteru** mohou územní samosprávy ovlivnit více než příjmy daňové. Mezi takovéto příjmy patří příjmy z vlastního podnikání, které mohou tvořit zisky z municipálních podniků, podíly na zisku podniků s majetkovým vkladem obcí nebo krajů, příjmy z pronájmu nebo prodeje majetku nebo příjmy z finančního investování např.

plynoucí z obchodování s cennými papíry. Dále příjmy z vlastní správní činnosti, obvykle se jedná o poplatky za správní úkony např. za vystavení dokladů atd., dále pokuty, příjmy z mimorozpočtových fondů, ze sbírek, darů nebo ze sdružování finančních prostředků obcí, které tvoří svaz obcí.

Dalšími příjmy územní samosprávy jsou **transfery** nebo-li dotace, které mají zabezpečit dostatek finančních prostředků. Obce a kraje získávají dotace ze státního rozpočtu a také prostřednictvím státních fondů nejčastěji ze Státního fondu životního prostředí nebo Státního fondu rozvoje bydlení, mimo to mohou být příjemcem dotací i z EU ze strukturálních fondů, tyto dotace jsou ale nenárokové a územní samosprávy musí o ně žádat. Obce také mohou získávat dotace od vyšších územních samospráv tedy od krajů. Transfery představují nenávratné vztahy přerozdělování v rámci rozpočtové soustavy a mohou být buď účelové, to znamená, že jsou poskytnuty na předem stanovený účel, nebo neúčelové, které obec nebo kraj získá na základě určitého kritéria, ale užití těchto prostředků je plně v jejich kompetenci. Tyto druhy dotací mohou financovat jak běžné tak kapitálové výdaje. U účelových dotací může být někdy vyžadována spoluúčast obce nebo kraje na financování daných výdajů. V tomto případě se potom rozlišuje, zda se jedná o rovnocennou podmíněnou dotaci, kdy je stanoven rovnocenný podíl, který obec nebo kraj musí vynaložit z vlastních příjmů na danou investici, a nebo nerovnocennou podmíněnou dotaci, kdy výše dotace je stanovena fixně bez ohledu na to, kolik vlastních příjmů obec nebo kraj na danou investici vynaloží. Důvodem poskytování dotací je, aby občané jednotlivých obcí a krajů, kteří platí stejné sazby daní, měli k dispozici podobnou skladbu statků a služeb. Dotace umožňují určitou kontrolu hospodaření územní samosprávy ze strany ústřední vlády, platí, že čím je větší podíl dotací na celkových příjmech územní samosprávy, tím větší kontrola ze strany ústřední vlády. Transfery mohou také kompenzovat nerovnoměrný rozvoj mezi regiony např. rozdíly v ekologických podmínkách apod. Poslední významnou změnou v oblasti transferů je novela zákona 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, kterou se od 1.1. 2013 ruší příspěvek na školství poskytovaný ze státního rozpočtu z kapitoly Všeobecná pokladní správa (tento příspěvek pro rok 2012 byl stanoven ve výši 1 401 Kč na jednoho žáka). Zrušení této dotace je od roku 2013 nahrazeno finančními prostředky poskytnutých v rámci rozpočtového určení daní, kdy obcím, které jsou zřizovateli školského zařízení, náleží z celkového objemu sdílených daní obcí 7 % a to podle počtu dětí a žáků v obecních mateřských a základních školách.[37][45][48]

Územní samosprávy kromě nenávratných zdrojů využívají k financování také **příjmy návratného typu**, které však bude muset obec nebo kraj vrátit svým věřitelům. V tomto

případě musí tedy uhradit jak jistinu tak i úrok, což může v budoucnosti zatěžovat hospodaření dané obce nebo kraje, je proto nutné důkladně zvážit podmínky úvěru či půjčky jako je doba splatnosti či způsob stanovení úrokové sazby. Mezi návratné zdroje příjmů patří úvěry od komerčních bank nebo speciálních institucí, které půjčují územním samosprávám, emise obligací nebo jiných druhů cenných papírů a návratné půjčky a finanční vypomoci např. půjčky od ostatních subjektů v rámci rozpočtové soustavy.[45][48]

1.5.2 Financování přenesené působnosti

Územní samosprávy vykonávají státní správu, kterou na ně přenáší stát v rámci přenesené působnosti. Z tohoto důvodu obce i kraje získávají finanční prostředky na její zabezpečení z veřejných rozpočtů prostřednictvím příspěvku na výkon státní správy. Ale tento příspěvek slouží pouze k částečné úhradě výdajů, které územním samosprávám vznikají při jejím výkonu např. mzdové a provozní náklady na zaměstnance vykonávající státní správu. Obce jsou tedy nuceny využívat k financování přenesené působnosti také daňové příjmy, které by měly sloužit spíše k financování samostatné působnosti tedy k rozvoji dané obce a ne k financování administrativních činností prováděných pro stát.

Jak již bylo řečeno, tak územní samosprávy získávají na výkon přenesené působnosti příspěvek, který byl zaveden již v roce 1993 pro obce se základní působností, pro obce s působností matričního, stavebního a pověřeného obecního úřadu. Výše příspěvku byla stanovena v Kč na 100 obyvatel správního obvodu, pro který daná obec vykonávala státní správu. V roce 2003 byl v návaznosti na zrušení okresních úřadů zaveden příspěvek na výkon státní správy obcím s rozšířenou působností. Výše příspěvku záležela na počtu funkčních míst převáděných z okresních úřadů a tato metoda se využívala do roku 2005 a sazba činila v roce 2003 cca 334 tis. Kč, v roce 2004 cca 351 tis. Kč a v roce 2005 cca 368 tis. Kč. V roce 2006 Ministerstvo vnitra připravilo novou metodiku stanovení výše příspěvku pro obce, která zavedla dvě kritéria a to velikost správního obvodu a poměr velikosti centra ke správnímu obvodu. Od tohoto roku Ministerstvo vnitra pravidelně každý rok navrhuje způsob rozdělení finančních prostředků určených na přenesený výkon státní správy. V letech 2008, 2009 a 2010 byl jednorázově příspěvek na výkon přenesené působnosti navýšen a to z důvodu dofinancování a naopak v roce 2011 byla výše příspěvku snížena o 17,6 %

Některé obce s rozšířenou působností získávají tzv. **speciální příspěvek**. Jedná se o obce Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Černošice, Nýřany a Šlapanice, které mají zvláštní postavení, neboť zřizují navíc jedno pracoviště svého obecního úřadu v jiném městě.[19] Zvláštní postavení mají také obce Plzeň, Ostrava a Brno, které do konce roku 2002

vykonávaly působnost okresního úřadu a získávají také speciální příspěvek. Dále tento příspěvek získávají obce Jablunkov a Jeseník a to z důvodu kompenzace snížení příspěvku u těchto obcí s rozšířenou působností v důsledku přechodu na novou metodiku přerozdělování příspěvku. Zvláštní postavení má hlavní město Praha, co se týká výše příspěvku, neboť příspěvek se skládá ze dvou částí, z nichž první je za výkon přenesené působnosti, která je v kompetenci krajů a druhou část město Praha získává za výkon přenesené působnosti, která je svěřena orgánům obcí, orgánům obcí s rozšířenou působností a orgánům obcí s pověřeným obecním úřadem. Výše druhé části příspěvku se stanoví násobkem pevné sazby příspěvku na každých 100 obyvatel trvale bydlících v území, v němž hl. m. Praha vykonává státní správu, a jedné setiny celkového počtu obyvatel v území.

1.5.2.1. Konstrukce příspěvku na výkon státní správy

Při konstrukci příspěvku na výkon státní správy se od roku 2006 obce rozdělují dle rozsahu vykonávaných působností na obce se základní působností, obce s působností matričního úřadu, obce s působností stavebního úřadu, obce s pověřeným obecním úřadem, obce s rozšířenou působností a Prahu.

U prvních čtyř uvedených typů působností obcí je výše příspěvku závislá na rozsahu přenesené působnosti k výkonu státní správy, vyjádřené pomocí koeficientů „A“ a „B“, a na velikosti správního obvodu, vyjádřené počtem obyvatel.

Výše příspěvku u obcí s rozšířenou působností je závislá kromě rozsahu přenesené působnosti a velikosti správního obvodu, také na podílu velikosti správního centra k velikosti správního obvodu, kde velikost správního centra je vyjádřena také počtem trvale bydlících obyvatel obce.

Přesný postup pro stanovení výše příspěvku na výkon státní správy jednotlivým obcím a hlavnímu městu Praze je upřesněn v příloze zákona č. 475/2013 Sb.

Současný systém financování výkonu státní správy v přenesené působnosti má své výhody i nevýhody. Mezi výhody lze zařadit především jeho finanční, personální a časovou nenáročnost na rozdělení finančních prostředků a také to, že se jedná už o zavedený systém, který zaručuje stabilitu výkonu státní správy v přenesené působnosti v území. Má ale i své nevýhody, které spočívají v tom, že příspěvek může být u některých obcí nadhodnocen v porovnání s počtem provedených úkonů, ale musí se přihlížet také k času, který je pověřený pracovník k dispozici daný úkon provést. Výše příspěvku také neodráží případné navyšování

nebo úbytek agend vykonávajících v rámci přenesené působnosti, neboť neznáme objem příspěvku připadající na danou agendu.[1][52]

1.5.3 Výdaje územních rozpočtů

Úkolem územní samosprávy je zabezpečit především následující potřeby:[48]

- fyzické územní plánování,
- péči o veřejné zdraví, sběr a likvidace odpadu,
- parky, volná prostranství, pouliční osvětlení,
- rekreační vybavení např. sportovní zařízení, knihovny, muzea atd.,
- veřejnou dopravu a místní komunikace,
- sociální péči např. bydlení,
- zdravotní péči,
- veřejnou bezpečnost a obecní policii atd.

Rozsah výdajů ovlivňuje rozpočtové omezení ze strany příjmů a také odpovědnost a pravomoc územní samosprávy zabezpečovat veřejné statky a služby.

Výdaje územních rozpočtů lze členit podle několika hledisek. Nejčastějším hlediskem je **ekonomické**, které dělí výdaje na běžné a kapitálové, které autorka zmínila výše. Dále dle rozpočtového plánování na plánované, jejichž výši lze určit předem, běžně se opakují a mají mandatorní charakter tzn., že územní celek je musí ze zákona vynaložit. A neplánované výdaje, což jsou nahodilé výdaje, které lze obtížně odhadnout např. výdaje související s živelnou pohromou, která poškodí majetek atd. nebo také výdaje ve formě sankcí a pokut. Proto musí územní celky vytvářet rezervy, které mohou použít k financování těchto naplánovaných výdajů.

Pro ekonomické analýzy se využívá **členění výdajů podle funkcí veřejných financí**. Alokační výdaje zahrnují výdaje na nákup služeb a zboží od soukromých firem prostřednictvím veřejných zakázek nebo od svých municipálních podniků a neziskových organizací obvykle na zabezpečení veřejných statků pro obyvatele. Lze sem zařadit i výdaje na uhrazení ztráty vlastních podniků a výdaje na financování čistých veřejných statků např. veřejné osvětlení, veřejné komunikace a smíšených statků např. výdaje na základní vzdělání. Tyto výdaje mají i stabilizující účinky, neboť nákupem statků a služeb ovlivňuje územní samospráva poptávku, a tím působí i na nabídku. V posledních letech se obce a kraje snaží podporovat vytváření nových pracovních míst přilákáním zejména zahraničních investorů nebo využíváním smluvních partnerských vztahů mezi veřejným a soukromým sektorem a to

vede ke stabilizaci zaměstnanosti na daném území obce nebo kraje. Výdaje na redistribuční činnosti souvisejí s peněžními transfery, které jsou poskytovány ústřední vládou a plynou do rozpočtů obcí a krajů nebo z krajského rozpočtu do rozpočtu obcí na území kraje. Cílem je snížit nerovnoměrný ekonomický rozvoj obcí v rámci daného regionu. Patří sem i transfery určené obyvatelstvu ve formě nenárokových sociálních dávek, dotací a příspěvků na nájemné sociálně slabším skupinám obyvatel či různé kompenzace.

Někdy se uvádí **členění výdajů dle infrastruktury**, které zahrnuje ekonomickou infrastrukturu, kam patří jak běžné tak kapitálové výdaje určené na produkci statků, dále dotace a půjčky soukromému sektoru na podporu podnikání, výdaje na investice a neinvestiční výdaje např. na provoz a údržbu kanalizací, vodovodů, čističek odpadních vod apod. A výdaje na sociální infrastrukturu spojené s běžnými a kapitálovými výdaji na vzdělání, péči o zdraví, na provoz sociálních zařízení, na kulturu atd.[45][48]

Pro územní samosprávy je závazné **druhovému členění výdajů**, které člení výdaje na běžné, neinvestiční, což je třída 5 a kapitálové investiční výdaje, které zahrnuje třída 6.[48] Lépe strukturu výdajů popisuje **odvětvové třídění**, které rozděluje výdaje do 6 skupin na zemědělství a lesní hospodářství, průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, služby pro obyvatelstvo, sociální věci a politika zaměstnanosti, bezpečnost státu a právní ochrana a všeobecná veřejná správa a služby.[5]

Výdaje územních rozpočtů v posledních letech stále rostou, jelikož obce a kraje zabezpečují stále větší množství lokálních a regionálních veřejných statků a výdaje jednotlivých obcí se výrazně liší, protože na strukturu a efektivnost výdajů má vliv i velikost dané obce.[48]

2 ANALÝZA POSTAVENÍ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY A JEJICH ÚKOLŮ VE VEŘEJNÉM SEKTORU OD ROKU 1993

Ze zákona č. 367/1990 Sb. o obcích (obecní zřízení) platného do roku 2000, dále z Evropské charty místní samosprávy č. 181/1999 Sb. a ze zákonů č. 128/2000 Sb. o obcích a č. 129/2000 Sb. o krajích vychází, že úkolem územní samosprávy je především zabezpečovat veřejné statky pro obyvatelstvo na neziskovém principu. Veřejné statky představují takové zboží či služby, které neprochází trhem, jsou spotřebovávány kolektivně a užitečně celé společnosti, a tak má na jejich zabezpečování zájem veřejný sektor.

Obce vykonávají **veřejné služby** v mnoha oblastech, mezi nejzákladnější funkce, které obce zabezpečují patří:[49][55]

- sociální služby (sociální péče a pomoc starým lidem, zdravotně postiženým občanům, dětem a rodinám apod.),
- zdravotnictví (ambulantní péče, ústavní péče, lázeňská péče, poskytování léčivých přípravků apod.)
- školství (předškolní zařízení, základní školy, stravování žáků a studentů, tělovýchovné a sportovní aktivity či jiné volnočasové aktivity),
- kultura (knihovny, muzea, galerie, památková péče, kulturní dědictví apod.)
- doprava (veřejná silniční doprava, drážní doprava, vodní cesty apod.)
- poštovní a telekomunikační služby (pokrytí území signálem apod.)
- životní prostředí (ochrana přírody a krajiny),
- služby technické infrastruktury (zásobování energiemi, vodní hospodářství),
- informační služby (přístup veřejnosti k internetu apod.)
- vnitřní věci (bezpečnost a veřejný pořádek, požární ochrana apod.).

Mezi dvě základní povinnosti obcí v rámci samostatné působnosti patří na základě zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání zajistit podmínky pro povinnou školní docházku buď zřízením základní školy nebo zajištěním plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí. A některé povinnosti v případě nakládání s komunálním odpadem na základě zákona č. 185/2001 Sb. o odpadech.

Veřejné statky se dělí na čisté a smíšené. **Čisté veřejné statky** jsou statky kolektivní spotřeby, jsou nedělitelné, a proto nelze určit podíl jednotlivce na spotřebě, spotřeba je nerivalitní a nelze vyloučit jednotlivce ze spotřeby a kvalita je také nedělitelná. Jedná se např.

o využívání veřejných komunikací, služby veřejné správy, obrany, policie, hasičů apod. U těchto typů statků nelze stanovit cenu uživatelským poplatkem, a tak hlavním zdrojem financování jsou tedy výnosy z daní, resp. **daňové příjmy** v územních rozpočtech. Mělo by platit, že lokální daně by měly být zdrojem financování lokálních veřejných statků a regionální daně naopak regionálních veřejných statků a z dotací národního rozpočtu by měly být financovány národní veřejné statky, které jsou zabezpečovány obcemi a kraji v rámci přenesené působnosti.

Smišené veřejné statky jsou také statky kolektivní spotřeby a je pro ně charakteristická dělitelná kvantita, ale nedělitelná kvalita a spotřeba těchto statků je měřitelná, takže lze určit podíl na spotřebě jednotlivce, čímž je možné ocenit tuto spotřebu cenou. Rozlišuje se spotřeba fakultativní, což znamená, že jednotlivec se sám rozhodne zda bude nebo nebude daný statek spotřebovávat např. hromadná doprava nebo spotřeba přikázaná státem např. základní vzdělání. U smíšených statků se k jejich financování využívá **uživatelský poplatek**, ten představuje modifikovanou cenu, neboť se nejedná o cenu stanovenou na základě nabídky a poptávky na trhu. Konkrétní cena je stanovena na základě hlasování v jednotlivých zastupitelstvech krajů a obcí, cílem ale není dosahování zisku. Příkladem těchto statků je veřejná hromadná doprava, kulturní služby nebo některé zdravotní a sociální služby. Problém ale je, jakou výši uživatelského poplatku zvolit, neboť platební schopnost je jiná u bohatých, středních vrstev obyvatel a u sociálně slabších skupin obyvatel a na to je nutné brát ohled. Proto je potřeba před stanovením výše uživatelského poplatku kalkulovat náklady na daný statek. Výše poplatku může být konstruována tak, že pokryje část nákladů, a to ve výši části variabilních nákladů a části fixních nákladů, které jsou vynaloženy na produkci daného smíšeného veřejného statku. Druhý způsob výše poplatku může odpovídat celkovým, tedy ekonomicky nutným nákladům na produkci smíšeného veřejného statku, v tomto případě se sociálně slabším skupinám obyvatelstva poskytují adresné dotace, aby byl pro ně daný statek dostupný. Tento způsob je i pro územní samosprávu hospodárnější. Výjimečně se uživatelský poplatek stanovuje ve výši ekonomicky nutných nákladů a zisku a to tak, že na neziskovém principu je takový statek poskytován obyvatelům a na ziskovém principu podnikatelům pokud tento statek odebírají. U mnoha smíšených veřejných statků k jejich financování nestačí pouze uživatelské poplatky, ale musí být použity i finanční prostředky z veřejných zdrojů, na druhou stranu u preferovaných smíšených statků jako je např. základní vzdělání jsou tyto statky financovány především z daňového výnosu.

Při zajišťování veřejných statků je nutné brát v úvahu, zda jsou finanční prostředky vynakládány hospodárně a také užitek občanů z daného statku a s ohledem na tyto požadavky

určit způsob zajišťování veřejných statků. Stát, kraje i obce zřizují veřejnoprávní neziskové organizace, v ČR to jsou organizační složky, příspěvkové organizace a obecně prospěšné společnosti, jejichž účelem je zajišťování především preferovaných veřejných statků, u kterých není konkurence, tedy neexistuje žádná soukromá firma, která by byla ochotna zajišťovat daný veřejný statek pro občany a to především z důvodu nízké míry zisku. Tyto organizace jsou napojeny na rozpočet svého zřizovatele a to jak formou dotací poskytovaných od zřizovatele tak i formou odvodů plynoucích do rozpočtu zřizovatele, příjmy i výdaje jsou tedy součástí rozpočtu zřizovatele. Neziskové organizace může obec zakládat i s jinými obcemi a to především z důvodu dosažení úspor ve fixních nákladech na zajištění daného veřejného statku. V jednotlivých odvětvích veřejného sektoru, zejména v oblasti školství, kultury, sociálních služeb apod., zabezpečují služby obyvatelstvu především příspěvkové organizace. V roce 2012 to bylo v rámci obcí zhruba 86,1 % organizací v oblasti vzdělávání, 5,6 % v oblasti kultury a v oblasti sociálních věcí působilo 3,9 % příspěvkových organizací. Větší počty organizací byly zaznamenány také v oblasti rekreačních a sportovních služeb, rozvoje bydlení a odstraňování odpadů. V rámci krajů převládaly příspěvkové organizace v oblasti školství 66,9 %.[44][58]

Veřejné statky územní samosprávy obstarávají také prostřednictvím veřejných zakázek u soukromých firem na základě výběrových řízení souvisejících s dodávkou daného zboží, zabezpečením určité služby či provedením stavebních prací. Způsob zadávání veřejných zakázek musí být v souladu s právní úpravou. Další možností obstarávání veřejných statků se od konce 90. let 20. století stala forma projektů PPP – Public Private Partnership, kdy se jedná o partnerství veřejného a soukromého sektoru, typickým příkladem takového spolupráce je založení společného podniku, kdy musí platit, že daný projekt je pro všechny partnery výhodný. Rozdíl mezi těmito způsoby spočívá v tom, že veřejné zakázky obvykle nevytváří partnerství mezi obcí či krajem a soukromou firmou.[44]

Postupem času, kdy docházelo a stále dochází k uplatňování principů v řízení ze soukromého do veřejného sektoru, se začaly využívat nové metody v zajišťování veřejných statků jako je outsourcing, kontrahování, již zmíněné partnerství soukromého a veřejného sektoru či možnost, kdy veřejný sektor zadá poskytování určitého veřejného statku soukromému sektoru, který tento statek poskytuje zcela sám nebo si tuto úlohu rozdělí a každý odpovídá za to své.

Outsourcing představuje zabezpečování veřejných statků najímáním externí organizace, která obvykle zajišťuje pomocné, doplňkové nebo i hlavní činnosti. Obvykle se jedná o úklid budov, stravovací zařízení, ostrahu objektů, IT služby, bankovní služby apod.[32]

Kontrahování se zaměřuje na zvyšování kvality poskytovaných veřejných statků posilováním spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem. V praxi to znamená, že orgán veřejné správy s danou soukromou organizací uzavře smlouvu o zajišťování části veřejných statků, které doposud zajišťoval orgán veřejné správy. Existuje i tzv. výkonové kontrahování, které spočívá v uzavírání dohod poskytování daného veřejného statku mezi jednotlivými organizacemi veřejného sektoru navzájem a to v případě, kdy jedna organizace poskytuje daný veřejný statek levněji než druhá organizace.[36]

Tyto možnosti zajištění veřejných statků územní samosprávy volí tehdy, pokud vedou k vyšší hospodárnosti než při přímém zajištění veřejným sektorem a tedy k minimalizaci vstupů při určitém množství výstupu.[44]

V následujícím textu se autorka bude věnovat změnám ve struktuře daňových příjmů a příspěvku na výkon státní správy, které jsou hlavním zdrojem zabezpečování úkolů územních samospráv, které byly zmíněny ve výše uvedeném textu. Mezníky ve vývoji financování a reforem územní samosprávy lze dle změny struktury daňových příjmů rozdělit do následujících čtyř etap.

2.1 Období 1993 – 1995

V tomto období byla územní samospráva tvořena obcemi a okresními úřady, které představovaly orgány všeobecné státní správy. Okresní úřady měly specifické postavení, byly považovány za právnickou osobu s širokou právní subjektivitou a plnily roli zprostředkovatele mezi státem a obcemi. Byly zřizovateli rozpočtových a příspěvkových organizací např. v oblasti kultury, zdravotnictví či sociální péče, vykonávaly dozorní činnost nad činností orgánů obcí v přenesené působnosti v rámci výkonu státní správy a poskytovaly jim odbornou pomoc. Prováděly finanční kontrolu, byla-ly obec příjemcem finančních prostředků ze státního rozpočtu nebo z Národního fondu. Co se týkalo samostatné působnosti obcí, mohly okresní úřady přezkoumávat hospodaření obcí v případě, že o to sama obec požádala. Důležitým orgánem okresních úřadů bylo tzv. okresní shromáždění, které schvalovalo a také kontrolovalo rozpočet okresních úřadů a členové byli voleni obecními zastupitelstvi.[48]

Obec dle zákona 367/1990 Sb. o obcích platného do roku 2000 zabezpečovala kromě hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje svého území, místní záležitosti veřejného pořádku, předškolní zařízení, základní školu a zařízení jí sloužící, podílela se na sociální péči o občany obce, udržovala místní komunikace, veřejné osvětlení, zabezpečovala čistotu obce a odvoz domovních odpadů a jejich nezávadnou likvidaci. Dále obec mohla zřizovat a spravovat zdravotnická, kulturní a sportovní zařízení, ústavy sociální péče nebo také základní umělecké školy, střední školy či jazykové školy nestanovil-li zákon jinak a další zařízení, která sloužila k uspokojování potřeb občanů.[3]

Obce již od roku 1993 získávaly příspěvky ze státního rozpočtu k částečné úhradě výdajů spojených s výkonem státní správy obce. Příspěvek se propočítával na 100 obyvatel trvale bydlících na území, v němž obecní úřad vykonával státní správu. Sazby stanovovalo Ministerstvo financí a tento způsob určování výše příspěvku se používal až do roku 2002.¹

V roce 1993 se příjmem územních samospráv stala daň z příjmů fyzických osob. Celý výnos daně z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti plynul do rozpočtu té obce, ve které měl podnikatel trvalé bydliště. Podíl na výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti byl příjmem obcí i okresních úřadů, jednalo se o sdílenou daň a podíl na této dani byl sdílen obcemi v poměru počtu jejich obyvatel k počtu obyvatel v okrese. V roce 1993 byl celookresní výnos z této daně rozdělován mezi obce a kraje v poměru 40 % pro obce a 60 % pro okresní úřady, od roku 1994 to bylo 50 % pro obce a 50% pro okresní úřady a v roce 1995 obcím náleželo 55 % a okresním úřadům 45 %. V případě magistrátních měst, kterými byly města Praha, Brno, Ostrava a Plzeň, byl celý výnos z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti jejich příjmem.

Mezi další daňové příjmy obcí v této době patřily daň z nemovitostí, jejíž výnos náležel tomu katastru, kde se daná nemovitost nacházela, jednalo se konkrétně o daň z pozemků a daň ze staveb. Dále místní a správní poplatky a od roku 1994 daň z příjmů právnických osob v případě, že poplatníkem byla obec.[29][48]

Obce vybírají správní poplatky za výkon územní samosprávy a to jak vlastní tak přenesené. Úkony, které podléhají zpoplatnění jsou uvedeny v sazebníku poplatků v zákoně o správních poplatcích, kde je také uvedeno, které úkony nejsou předmětem poplatku nebo

¹ Zákon 10/1993 Sb. o státním rozpočtu České republiky na rok 1993 stanovil následující výši příspěvku na 100 obyvatel správního obvodu:

- všechny obce 850,-
- obce s působností matričního úřadu 1700,-
- obce s působností stavebního úřadu 5120,-
- obce s pověřeným obecním úřadem 8200,-

Příspěvky se dle působnosti nebo pověření obce sčítají.

případné osvobození od poplatku. Výše těchto poplatků je dána zákonem a obce nemají možnost ji ovlivnit. Mezi tyto poplatky patří např. poplatek za výpis z matriky, za vydání stavebního povolení, povolení nosit zbraň, za provoz hracích automatů atd.[18][48]

Místní poplatky mají charakter obecních daní a sama obec rozhoduje o tom, zda poplatek zavede nebo ne. Výnos z těchto poplatků by měl sloužit k zabezpečování místních veřejných statků. Výše těchto poplatků či případné výjimky jsou upraveny zákonem o místních poplatcích. Mezi místní poplatky patří např. poplatek ze psů, ze vstupného na kulturní, sportovní, prodejní nebo reklamní akce (sníženého o daň z přidané hodnoty, je-li v ceně vstupného obsažena), za užívání veřejného prostranství, za lázeňský nebo rekreační pobyt, za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů atd.[9][48]

Nevýhodou struktury daňových příjmů bylo, že daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti byla vázána na celookresní výnos, což způsobovalo rozdíly v daňových příjmech obcí v přepočtu na obyvatele, i když se jednalo např. o charakteristicky stejné obce, co se týká jejich velikosti nebo demografické struktury. Obce také nemohly přímo ovlivňovat výši daňového výnosu této daně, mohly ji ovlivňovat pouze nepřímo např. přilákáním nových investorů, a tím přispět k růstu zaměstnanosti, budováním průmyslových zón, dotováním hromadné dopravy apod. Jistou nevýhodou mělo i určení podílu výnosu daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, protože ne vždy platí, že místo provozování dané výdělečné činnosti je shodné s trvalým bydlištěm podnikatele, a tak příjmy nemusí zůstat v území, ve kterém byly vytvořeny a obec pak musí nést náklady, které ji nejsou nijak kompenzovány. Výhodou této etapy bylo zvýšení vlastních příjmů obcí.[48]

Co se týkalo zabezpečování veřejných služeb, stát v roce 1994 schválil zákon 199/1994 Sb. o zadávání veřejných zakázek s cílem aplikovat tržní mechanismus také ve veřejném sektoru. Obce tedy postupně začaly využívat možnost outsourcovat veřejné služby a tedy je zabezpečovat prostřednictvím soukromého sektoru, jedná se např. o zajišťování svozu odpadů, údržbu pozemních komunikací, péči o zeleň, správu hřbitovů apod. Zmíněný zákon o zadávání veřejných zakázek byl později ještě v letech 1998 a 2000 novelizován.[22] I přes tyto možnosti jsou veřejné služby stále zajišťovány převážně veřejným sektorem.

2.2 Období 1996 – 2000

V roce 1996 vstoupila v platnost novela rozpočtových pravidel, na jejímž základě začaly plynout některé výnosy daně jak do státního rozpočtu, tak do rozpočtu obcí a okresních úřadů.

Zásadní změnou byl vývoj daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, kdy do rozpočtů obcí plynulo pouze 30 % z celookresního výnosu a to 20 % dle počtu obyvatel a 10 % dle plátcovy pokladny. Okresním úřadům připadlo také 30 % a 40 % plynulo do státního rozpočtu. Magistrátním městům náleželo 70 % daňového výnosu a zbytek výnosu tedy 30 % se převáděl do státního rozpočtu. Obcím byla přidělena část celostátního výnosu daně z příjmů právnických osob ve výši 20 %, které se dělily podle počtu obyvatel k celkovému počtu obyvatelstva státu. Od roku 1997 se daňovými příjmy obcí staly také sankční poplatky týkající se životního prostředí např. poplatky za znečišťování životního prostředí od provozovatelů atd. Dále obcím zůstaly 100 % výnosy daně z příjmů fyzických osob z podnikání, daň z nemovitostí a místní poplatky. Od roku 1998 obce mohou nově vybírat poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj, který obcím umožňuje zvýšit své příjmy.

V této etapě se zvýšily daňové příjmy obcí, které měly na svém území podniky se sídlem plátcovy pokladny. Došlo sice ke snížení podílu obcí na dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, ale tato ztráta byla kompenzována získáním podílu na výnosu daně z příjmů právnických osob. Ale podíl rozpočtů okresních úřadů se snižoval.

Cílem těchto změn bylo propojit daňové příjmy obcí s ekonomickou aktivitou podnikatelských subjektů a zmírnit rozdíly mezi obcemi či okresy, jenže tyto cíle nebyly z dlouhodobého hlediska naplněny. Malé obce, jenž je na území ČR většina, neměly na svém území sídlo plátcovy pokladny, a tak byly znevýhodňovány, nedošlo ke kompenzaci ani díky podílu z příjmů právnických osob určeného obcím. Nadále nebyla vyřešena daňová konkurence mezi obcemi, neboť každá obec usilovala o získání trvalého bydliště samostatně podnikajících osob. Na velikost daně z příjmů ze závislé činnosti měla velký vliv rostoucí míra nezaměstnanosti, docházelo k tomu, že mnoho obcí dostávaly méně, než byl průměr ČR, a tak zásahl stát, který těmto obcím poskytoval tzv. územně vyrovnávací dotace.[29][48]

V tomto období si vláda kladla za úkol pokračovat v reformě veřejné správy a zaměřit se především na decentralizaci státní správy. V těchto letech nedocházelo k přesunu povinností na územní samosprávy, ale byly přijaty zákony týkající se vytvoření vyšších územních samosprávních celků a krajského zřízení, konkrétně především ústavní zákon č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávních celků. Dále se reforma zabývala zkvalitněním výkonu veřejné správy, přípravou přesunu kompetencí z okresních úřadů na obce a kraje, zvážením účinnosti veřejné kontroly a další.[45] Tyto změny znamenaly více úkolů pro obce a nově také pro kraje. V této souvislosti bylo tedy nutné zohlednit rostoucí náklady, které tímto územním samosprávám vznikly a nějak je kompenzovat.

2.3 Období 2001 – 2007

Od roku 2001 začaly fungovat vyšší územní samosprávné celky res. kraje, vzniklo 14 krajů včetně Prahy, která má postavení kraje i obce. Volby do zastupitelstev krajů se uskutečnily na konci předešlé etapy. Jednotlivé kraje se od sebe liší nejen počtem obyvatel a rozlohou, ale také mírou nezaměstnanosti, výší průměrné mzdy, znečištěním životního prostředí či ekonomickým potenciálem. Došlo ke zrušení okresních úřadů, a tak bylo potřeba jejich kompetence převést na jiné složky veřejné správy. Část kompetencí převzaly pověřené obecní úřady a obce s rozšířenou působností, které zajišťují výkon státní správy i pro jiné obce v rámci svého správního obvodu a krajské úřady, na které byly kromě těchto kompetencí přesunuty i další z řad ministerstev v rámci přenesené působnosti krajů.

Na základě zákona 157/2000 Sb. o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku ČR do majetku krajů přešly do vlastnictví krajů určité školy jako střední odborné školy a učiliště, gymnázia, správy údržby a silnic, muzea, vědecké knihovny, galerie, střediska záchranných služeb, léčebné ústavy atd. Tyto organizace se staly příspěvkovými organizacemi daných krajů. Kraje dostaly na starosti i několik neziskových organizací, které jsou právě finančně napojeny na kraje.[14][44][48]

Od 1.1. 2003 začaly kraje vykonávat úkoly, které do této doby zajišťovaly okresní úřady. Jednalo se o kontrolu výkonu státní správy orgány obcí, přezkoumávání hospodaření obcí, v případě, že si obec zvolí krajský úřad, dále krajské úřady začaly rozhodovat o oddělování části obcí, začaly vést odvolací řízení proti rozhodnutím obcí ve správním řízení v první instanci a získaly právo rozhodovat v případě nečinnosti obecních úřadů v přenesené působnosti o jejím výkonu jiným obecním úřadem (u obcí s rozšířenou působností rozhoduje Ministerstvo vnitra).[48] Na krajské úřady se převedly agendy pro jejichž výkon je nutná specializovaná kvalifikace např. agendy týkající se chemie, biologie, entomologie či zoologie.

Krajské úřady se staly převodovým místem finančních prostředků plynoucích ze státního rozpočtu do rozpočtu obcí.

Na obecní úřady s rozšířenou působností se přenáší výkon státní správy např. na úseku evidence obyvatel, vedení registru obyvatel, vydávání cestovních a osobních dokladů, řidičských průkazů, vedení registru motorových vozidel, vodoprávního řízení, odpadového hospodářství, ochrany životního prostředí, státní správy lesů, myslivosti a rybářství, dopravy a silničního hospodářství pro silnice II. a III. třídy, sociálně právní ochrany dětí, péče o nepřizpůsobivé občany, dávek a služeb sociální péče, péče o staré a zdravotně postižené občany atd.[48][54]

Obce s pověřeným obecním úřadem v rámci přenesené působnosti rozhodují ve správním řízení v první instanci o právech, rozhodují o poskytnutí peněžité a věcné dávky nebo půjčky, jsou orgánem ochrany přírody, ochrany zemědělského půdního fondu, jsou vodoprávním úřadem a tak povolují odběr a nakládání s vodami. Dále také zajišťují volby do zastupitelstev obcí a krajů, do Parlamentu ČR či Evropského parlamentu atd.[48]

Některé záležitosti, které byly v kompetenci okresních úřadů, se přenesly i na jiné správní úřady státu než pouze na kraje a obce. Jednalo se např. o finanční úřady, které získaly pravomoc ukládat pokuty obcím za nepožádání o přezkoumání hospodaření a za porušení rozpočtové kázně. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových začal vykonávat kontrolu organizačních složek příspěvkových organizací státu a státních podniků. Na krajské hygienické stanice se přenesly úkoly okresních hygieniků. Ministerstvo kultury získalo přednostní právo na koupi kulturní památky a na Ministerstvo pro místní rozvoj přešlo vydávání souhlasů k převodu vlastnictví bytů, které byly zřízeny ze státních prostředků nebo na ně stát přispěl a také toto Ministerstvo bude vykonávat funkci zakladatele státních podniků v likvidaci.[48]

Tato reforma byla provedena zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. Tento zákon se ale nezabýval tím, jak nárůst úkolů obcí a krajů bude finančně zabezpečen. Zákon pouze upřesnil přenos jednotlivých kompetencí. V zákonu o obcích č. 128/2000 Sb. je v § 62 uvedeno „*obce obdrží ze státního rozpočtu příspěvek na plnění úkolů v přenesené působnosti*“ totéž je uvedeno v zákonu o krajích č. 129/2000 Sb. v § 2, kde je navíc uvedeno, že výši příspěvku stanoví Ministerstvo financí, ale více tu tato problematika řešena není. Způsob výpočtu příspěvku a jeho výše je každoročně zvláštní přílohou ke státnímu rozpočtu.

Výše příspěvku na výkon státní správy určená krajům je závislá od roku 2003 na dvou kritériích, kterými dle příslušného zákona o státním rozpočtu ČR pro daný rok je limit počtu zaměstnanců krajských úřadů na přenesený výkon státní správy, kdy je každý zaměstnanec oceněn 70 % z objemu průměrných výdajů, které jsou kalkulované na jednoho nově přijímaného zaměstnance krajského úřadu v příslušném roce. Příspěvek na výkon státní správy určený krajům v sobě zahrnuje také příspěvek na jednotky sboru dobrovolných hasičů vybraných obcí, jehož výši předkládá Ministerstvu financí Ministerstvo vnitra (např. pro rok 2002 byla tato část příspěvku ve výši 50 000 000 Kč, v roce 2005 to bylo 52 500 000 Kč). Výchozí základnou pro výpočet tohoto příspěvku na výkon státní správy bývá objem

příspěvku v předešlém roce. Kraje dále získávají také příspěvek na dopravní obslužnost v autobusové i drážní dopravě.

Od roku 2002 se výše příspěvku na státní správu určený obcím stanovoval násobkem pevné sazby příspěvku na každých 100 obyvatel trvale bydlících na území, v němž obecní úřad vykonával úkoly v rámci přenesené působnosti, a jedné setiny celkového počtu obyvatel území. A sazby příspěvku se podle rozsahu působnosti obce sčítaly. Až od roku 2006 se začala používat nová metodika výpočtu, která byla popsána výše.[44]

Co se týkalo daňových příjmů, tak došlo k další změně systému rozpočtového určení daní, neboť vláda chtěla i nyní zamezit rozdílům v příjmech obcí a bylo také potřeba zahrnout do financování nově vzniklé kraje. Příjmem obcí nadále zůstala daň z nemovitostí a daň z příjmů právnických osob placená obcemi. Nově došlo k vymezení a také rozdělení sdílených daní mezi které byly zařazeny:[29]

- daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti,
- daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou,
- daň z přidané hodnoty,
- daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti,
- daň z příjmů právnických osob (mimo případů, kdy byla poplatníkem obec nebo kraj).

Z výše uvedených daních obce získávaly 20,59 % hrubého celostátního výnosu, který byl mezi ně rozdělován dle podílu počtu obyvatel obce na počtu obyvatel ČR a výsledný podíl byl ještě přepočítán koeficientem velikostní kategorie obce. Obcím byl, jak je vidět výše, snížen podíl na dani z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti ze 100 % na 30 %, zbývající část se stala sdílenou daní. Důvodem bylo především odstranit již zmiňovanou konkurenci mezi obcemi. Obcím náležel 1,5 % podíl z celostátního výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Obce také získaly stabilnější a lépe předvídatelný příjem díky podílu na nepřímé dani z přidané hodnoty.

Kraje získávaly 3,1 % podíl na celostátním výnosu sdílených daní, ale přerozdělování těchto finančních prostředků mezi kraje nebylo obdobné jako u obcí. U krajů byla východiskem kalkulace finanční náročnosti jednotlivých zařízení, které byly na kraje převedeny v rámci reformy veřejné správy. V roce 2005 byla schválena novela o rozpočtovém určení daní, které se týkala pouze krajů. Podíl krajů na celostátním výnosu sdílených daní byl zvýšen z 3,1 % na 8,92 %. Způsob rozdělení těchto výnosů zůstal stejný, i když paradoxně

plýtvání finančních prostředků jednotlivých zařízení, mohlo přivést danému kraji více finančních prostředků.

I přes tuto zmíněnou novelizaci měl i tento systém své nedostatky. Rozdíly mezi koeficienty velikostních kategorií mezi největšími a nejmenšími obcemi byly vysoké a docházelo k tomu, že malé obce byly znevýhodňovány, jelikož dosahovaly nižších příjmů v přepočtu na obyvatele. Systém tohoto rozpočtového určení daní neumožňoval obcím ovlivňovat daňový výnos, jelikož neměly pravomoce rozhodovat o základu daně, sazbách či úlevách na dani, o těchto parametrech rozhodoval parlament.[29][48]

2.4 Období 2008 – 2014

Od 1. ledna 2008 vstoupila v platnost další novela zákona o rozpočtovém určení daní, jejímž cílem bylo odstranit nerovnoměrné rozdělení daňového výnosu mezi obcemi a zvýšit výdajové možnosti malých obcí, aby mohly lépe zabezpečovat své úkoly. Došlo ke zvýšení podílu obcí na sdílených daních z 20,59 % na 21,4 %² [57] u celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty, daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou, daně z příjmů právnických osob tehdy, když poplatníkem není obec či kraj. Tato změna přispěla ke zvýšení příjmů převážně u nejmenších obcí do 300 obyvatel, k posílení jejich rozpočtů, a tak obce získaly více finančních prostředků na zabezpečení výkonu a tedy poskytování veřejných statků.

Další důležitou změnou bylo vytvoření nových kritérií pro rozdělování podílu obcí na sdílených daních. Jednalo se o tyto kritéria:[29]

- modifikace stávajícího kritéria, tedy počet obyvatel obce, který byl upraven koeficienty velikostních kategorií obcí, který měl váhu 94 %,
- podíl prostého počtu obyvatel obce na celkovém počtu obyvatel obcí v ČR, toto kritérium mělo váhu 3 %,
- podíl výměry obce na celkové výměře obcí v ČR s váhou 3 %.

Konkrétní podíl dané obce na sdílených daních se určí jako celkový součet podílů násobený příslušnými vahami. Dále došlo také ke snížení počtu velikostních kategorií obcí ze 14 na 4.[29][44]

Závěrem roku 2007 byla schválena novela o dani z nemovitostí, jejíž součástí je daň ze staveb a daň z pozemků. Tato daň zůstává svěřeným příjmem obcí, ale byla stanovena

² V roce 2012 byl podíl na sdílených daních obcí změněn na 19,93 %.

osvobození od této daně, které se týkají pozemků orné půdy, chmelnic, vinic, ovocných sadů a trvalých travních porostů, pokud tak obec stanoví obecně závaznou vyhláškou. A další změnou bylo stanovení základu daně ze stavebních pozemků, obytných domů a bytů, který se vypočítá jako násobek základní sazby daně a nově stanoveným příslušným korekčním koeficientem podle počtu obyvatel z posledního sčítání lidu. Obec ale může opět obecně závaznou vyhláškou pro všechny tyto nemovitosti na svém území stanovit jeden místní koeficient, čímž se zvyšuje autonomie obcí v oblasti základu daně a sazby daně.

V roce 2011 byla zavedena tzv. povodňová daň, jejíž výnos má být určen na odstraňování povodňových škod. Povodňová daň byla ve výši 100 Kč a promítla se v daňové slevě na poplatníka, která se o tuto výši snížila. Od roku 2012 se výše daňové slevy vrátila na původní výši, tedy zvýšila se o 100 Kč.[46]

Od 1. 1. 2013 došlo ke změně kritérií rozpočtového určení daní, které platí i v roce 2014.³

Procento, kterým se obce podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daní, s výjimkou hlavního města Prahy, Plzně, Ostravy a Brna, se vypočte jako součet poměru započtené výměry katastrálních území obce k celkové započtené výměře katastrálních území všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,03, plus poměr počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,10, plus poměr počtu dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou obcí k počtu těchto dětí a žáků za všechny obce, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,07 a plus poměr násobku postupných přechodů, vypočteného pro obec pomocí koeficientů postupných přechodů (viz příloha B), k součtu násobků postupných přechodů vypočtených za ostatní obce, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,80 a dále násobeného celkovým procentem, kterým se na části celostátního hrubého výnosu daní podílejí ostatní obce.

³ Česká republika. Zákon o rozpočtovém určení daní. In: Sbírnka zákonů. 2000, č. 243.

- krajům 7,86 % a dle přepočteného procentního podílu obcím 20,83 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,

- krajům 8,65 % a dle přepočteného procentního podílu obcím 22,87 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti,

- krajům 8,92 % a dle přepočteného procentního podílu obcím 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daní z příjmů, kterými jsou:

- daň z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- daň z příjmů fyzických osob,
- daň z příjmů právnických osob včetně daně z příjmů právnických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

- obcím 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti rozdělený dle přepočteného počtu zaměstnanců,

- obcím 30 % z výnosu záloh na daň a samotné daně z příjmů fyzických osob, které mají na území dané obce bydliště,

- obcím 100 % výnosu daně z nemovitých věcí, které se nachází na území dané obce.

Konkrétní podíl jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů je zaznamenán ve Vyhlášce č. 264/2013 Sb. a procenta, kterými se jednotlivé kraje podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daně, jsou uvedeny v příloze zákona o rozpočtovém určení daní (viz příloha A).

Peněžní prostředky převádí územním samosprávním celkům pouze příslušný krajský finanční úřad a specializovaný finanční úřad. Před samotným převodem Generální finanční ředitelství dvakrát měsíčně sděluje správcům daně na finančních úřadech celostátní hrubý výnos jednotlivých sdílených daní. Nejprve se porovná momentální výše tohoto výnosu s výnosem, který byl naposledy použit pro výpočet nároku obcí a krajů. Pokud došlo k nárůstu, vypočte se z tohoto přírůstku nárok jednotlivých obcí a krajů a tyto finanční prostředky se převedou do jejich rozpočtů. Pokud ale dojde ke snížení tohoto výnosu, tak se žádné finanční prostředky nepřevádí. V praxi tato skutečnost nastává především u daně z příjmů fyzických osob a daně z příjmů právnických osob, které podávají daňové přiznání v období duben, květen a červenec, srpen.

Celostátní hrubý výnos daní je mimo obcí a krajů sdílen také se státním rozpočtem a nezahrnují se do něho částky vybrané na pokutách a částky použité na úhradu nákladů daňového řízení.[23]

V roce 2012 došlo ke snížení neinvestičních dotací určených obcím a to až o dvě třetiny, důvodem byla sociální reforma, která převedla úkoly spojené s výplatou sociálních dávek na úřady práce. Před tímto rokem výplatu sociálních dávek, konkrétně dávek hmotné nouze, výplatu příspěvku na péči a dávky pro osoby se zdravotním postižením, vykonávaly obce s rozšířenou působností a úřady práce vyplácely státní sociální podporu a podporu v nezaměstnanosti. V kompetencích obcí a krajů i nadále zůstává oblast sociální práce a tak obce ani kraje nebudou ochuzeny o příspěvek na výkon státní správy v této oblasti, tento příspěvek byl pouze snížen, z důvodu přesunu většiny pracovníků na úřady práce. Cílem této reformy bylo zajistit efektivnější výplatu sociálních dávek a získat komplexnější pohled o situaci žadatele o dávku.[53]

Co se týká příspěvku na výkon státní správy, tak i v tomto období došlo ke změnám. V roce 2008 byl příspěvek navýšen o 50 mil. Kč, v roce 2009 o 250 mil. Kč a v roce 2011 byl příspěvek naopak snížen o 17,6 % z důvodu úsporných opatření. K významným změnám došlo v roce 2010, kdy byl všem typům obcím kromě obcím s rozšířenou působností celkový příspěvek navýšen o 1,5 mld. Kč. Vyjmutí obcí s rozšířenou působností z tohoto navýšení

nebylo ale správné, jelikož i obce s rozšířenou působností vykonávají přenesenou působnost v základním rozsahu a navíc do jejich agendy patří i matrika a stavební úřad či další úkoly. V tomto roce byla také částečně změněna konstrukce výpočtu příspěvku a to tak, že u obcí s rozšířenou působností byl zachován kumulovaný výpočet příspěvku, ale u zbývajících obcí byla výše příspěvku stanovena vždy podle nejvyšší správní funkce dané obce. Dále byly změněny koeficienty, které byly před touto změnou stejné pro všechny kategorie obcí. Z důvodu toho, že tento způsob výpočtu nebyl spravedlivý, rozhodlo Ministerstvo vnitra, že od roku 2013 je výpočet příspěvku založen opět na kumulovaném způsobu tedy, že příspěvek je součtem všech dílčích hodnot vypočtených dle správních funkcí obce.[2]

Z dlouhodobého hlediska lze konstatovat, že financování jednotlivých částí územních rozpočtů se dlouhodobě nemění. Hlavním zdrojem financování samostatné působnosti obcí jsou zejména daňové příjmy, které jsou určeny především na rozvoj dané obce. A dalším významným příjmem, který slouží k financování přenesené působnosti obcí je příspěvek na výkon státní správy, který je doplňován příjmy plynoucími z pokut a správních poplatků (např. za vydání výpisů z různých agend či vydání stavebního povolení apod.).

Obce v následujících letech budou usilovat o financování výkonu přenesené působnosti na základě skutečně vykonaných činností a také o to, aby nedocházelo ke snižování očekávaných příjmů obcí plynoucích ze sdílených daní.[47]

3 ZHODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI ALOKACE FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ NA ZABEZPEČENÍ FUNKCÍ MĚSTA CHRASTI

Cílem této kapitoly je zhodnotit zda finanční prostředky, kterými město Chrast disponuje, slouží k efektivnímu zabezpečování jeho funkcí. V úvodu této kapitoly autorka nejprve vysvětlí pojem efektivnost.

Obce by měly zajišťovat veřejné služby co nejefektivněji. Pojem **efektivnost** je podle V. Pareta situace, kdy nemůže nastat změna, při které by některý subjekt získal, aniž by jiné subjekty něco ztratily. V rámci efektivnosti veřejného sektoru se jedná o situaci, kdy roste užitek alespoň jednomu jedinci a ostatním se užitek nezmění, přičemž optimální je takové řešení, kdy není možné zvýšit užitek jednotlivce, aniž by se snížil užitek ostatních. Efektivnost veřejného sektoru v praxi je vyjádřena vztahem mezi velikostí vstupů do veřejného sektoru, tedy nákladů, a velikostí výstupů z veřejného sektoru, tedy výkonů. S efektivností souvisí i pojmy **účinnost**, kdy se hodnotí jakých účinků bylo dosaženo a **hospodárnost**, které je dosaženo pokud jsou vstupy získány s co nejmenšími náklady a v požadované kvalitě. Ve veřejném sektoru často dochází k neefektivnosti, neboť vstupy se nakupují za tržní ceny, ale výstupy veřejného sektoru se za tržní ceny neprodávají, využívají se modifikované ceny v podobě daní, správních poplatků a uživatelských poplatků a jejich výše je stanovena nepřímou volbou prostřednictvím volených zástupců. Kdyby byl prosazován ziskový princip, poté by nebyl důvod produkovat statky ve veřejném sektoru.

Efektivnost veřejného sektoru ovlivňuje systém řízení veřejného sektoru, kvalifikace pracovníků veřejné správy a jejich chování, neboť tito pracovníci chtějí obvykle maximalizovat svůj užitek, snaží se zachovat svoji organizaci, zvyšovat její prestiž a prosazují maximalizaci objemu rozpočtu, čímž může nastat neefektivnost. Ve veřejném sektoru se objevují tendence k maximalizaci vstupů a k minimalizaci výstupů, příčinou bývá nedostačující průzkum poptávky obyvatelstva po konkrétních službách, někdy i následná neprofesionální kontrola, a tak často dochází k neefektivní alokaci vstupů. Efektivnost ovlivňuje dále struktura společnosti, způsoby financování veřejného sektoru a další.

Mezi způsoby, jak zvýšit kvalitu řízení na úrovni samosprávy patří konkurence, která souvisí s vypisováním výběrových řízení na poskytování služeb. Jednotlivý uchazeči mezi sebou soutěží a zvítězit by měl ten uchazeč, který nabídne nejlevnější službu nebo nejlepší kombinaci ceny a kvality. Dalším způsobem jak dosáhnout vyšší efektivnosti je zdokonalené rozpočtové hospodaření. Efektivnost v tomto případě ovlivňuje to, jaká je míra samostatnosti

v hospodaření u organizací, které zabezpečují statky a služby. Obecně platí, že čím je vyšší míra samostatnosti v rozhodování o výdajích organizací, které jsou zřizovány územními samosprávami, tím vyšší je efektivnost. Efektivnost ovlivňuje i způsob sestavování rozpočtu, kde je dobré použít kombinaci přírůstkového principu a zároveň u vybraných výdajových položek využít princip nulové základny. V případě nevyčerpaného rozpočtu na konci roku, by měl být stanoven limit pro vyplácení odměn a zbylé prostředky by neměly být využity k financování nákladů, jelikož by to vedlo ke zvyšování běžných nákladů. Při rozdělování finančních prostředků mezi organizace jako jsou např. školská zařízení či nemocnice je lepší zvolit takový způsob, který by zohledňoval počet klientely, tedy např. počet žáků, počet pacientů, ale zároveň brát v úvahu i režijní náklady těchto organizací, aby nedocházelo k oslabování menších organizací. Důležitá je také veřejná kontrola, která se na úrovni územních samospráv provádí na základě zákona č. 420/2004 Sb. a č. 320/2001 Sb. Mezi oblasti přezkoumávání patří např. údaje o ročním hospodaření územního celku, oblast hospodaření s majetkem ve vlastnictví obce, ale i majetek státu, pokud s ním daná obec hospodaří, dále se také kontroluje zadávání a uskutečňování veřejných zakázek, účetnictví vedené územním celkem atd.[6][15][44][45]

V rámci zhodnocení efektivnosti vynakládání finančních prostředků na zabezpečování základních funkcí města Chrast bude autorka sledovat, jakým způsobem jsou tyto úkoly zabezpečovány, zda jsou tyto převedené kompetence finančně kompenzovány a jak se městu vrací vložené náklady na zabezpečování těchto veřejných služeb např. ve formě poplatků.

3.1 Město Chrast

Město Chrast leží přibližně 12 km od bývalého okresního města Chrudim a spadá do Pardubického kraje. Rozkládá se na 17,8 km² na úpatí Českomoravské vrchoviny v nadmořské výšce 282 metrů nad mořem. První písemná zmínka o Chrasti je z roku 1318. Počet obyvatel k 1.1. 2014 byl 3 095 obyvatel a jeho minulý vývoj nevykazuje žádné velké výkyvy, počet obyvatel se pohybuje stále okolo 3 100 obyvatel (viz obrázek 4). Město Chrast je obec s pověřeným obecním úřadem a má tři místní části, které tvoří obce Podlažice, Chacholice a Skála.

Obrázek 3: Znak města Chrast

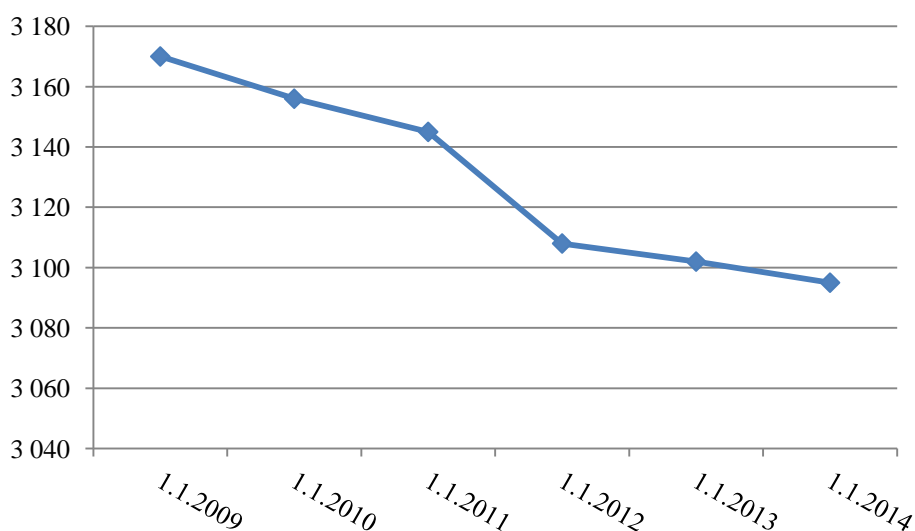

Zdroj:[39]

Městský úřad Chrast vykonává státní správu pro správní obvody následujících obcí a jejich místních částí: Chrast, Bítovany, Bořice, Čankovice, Honbice, Horka, Hrochův Týnec, Hroubovice, Chroustovice, Jenišovice, Lozice, Nabočany, Ostrov, Přestavlky, Rosice, Řestoky, Smrček, Trojovice, Zaječice a Zájezdec. Oblast přestupků řeší město Chrast také pro obce Rosice, Smrček, Přestavlky, Zájezdec a jejich místní části na základě uzavřených veřejnoprávních smluv.[24]

Dále je město Chrast od roku 2013 členem místní akční skupiny Skutečsko, Košumbersko a Chrastecko o.s., jehož cílem je směřovat získané finanční prostředky do veřejného sektoru a zlepšit podmínky a vybavenost místních částí.[25]

Obrázek 4: Vývoj počtu obyvatel města Chrast v období 2009-2014

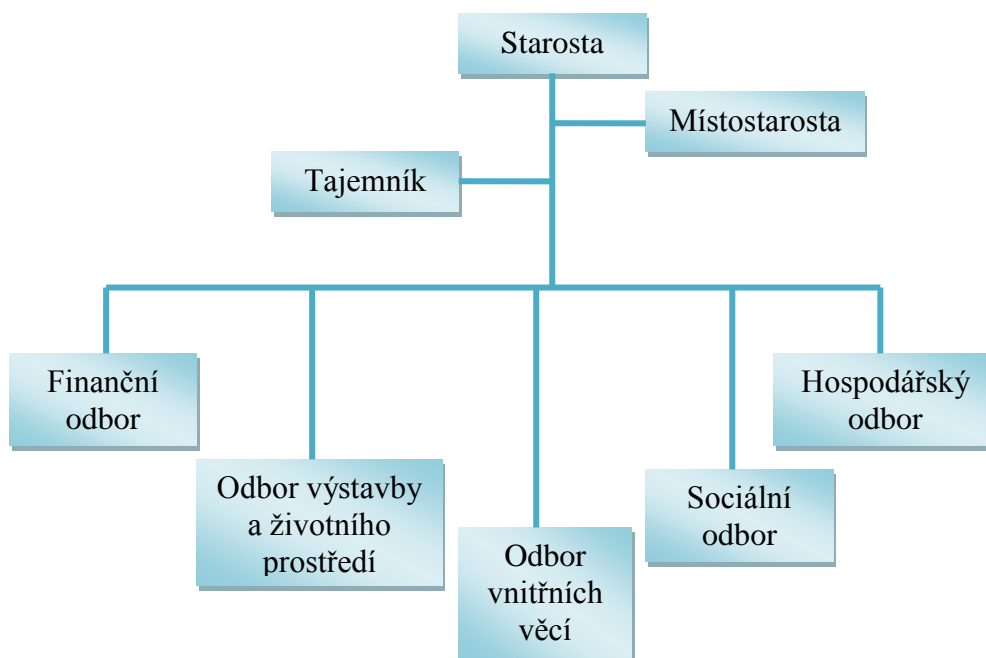

Zdroj:[27]

Organizační struktura města Chrast se skládá ze starosty, který reprezentuje město navenek, místostarosty, který zastupuje starostu v době jeho nepřítomnosti a tajemníka, který

řídí a kontroluje činnost jednotlivých odborů. Tito veřejní činitelé vykonávají i spoustu dalších činností, jejichž výčet lze nalézt v zákonu č. 128/2000 Sb. o obcích. Město Chrast má pět odborů a to, finanční, odbor výstavby a životního prostředí nebo-li stavební úřad, odbor vnitřních věcí, kam spadají činnosti v oblasti matriky, evidence obyvatel či poskytování informací, dále sociální odbor a hospodářský odbor, jehož hlavní náplní práce je správa majetku města.

Obrázek 5: Organizační struktura města Chrast

Zdroj: Město Chrast

Město Chrast zabezpečuje základní veřejné služby, které lze dle funkcí rozdělit následovně:

- sociální služby,
- kulturní a volnočasové aktivity,
- vzdělávání,
- veřejný pořádek.

Již od roku 1993 město Chrast tyto služby zajišťuje. V období od roku 1993 do roku 2014 došlo pouze k několika změnám, které se týkaly zajišťování veřejných služeb. Do roku 1994 město poskytovalo občanům služby a drobné opravy, které souvisely např. s odvezením různých stavebních materiálů jako písek apod. Od roku 1994 tato služba byla zrušena a přenesena na soukromou firmu i se zaměstnanci, kteří tuto službu vykonávali původně pod záštitou města. Dále zanikl živnostenský úřad ve městě a v roce 1998 byla zrušena také

městská policie. Mezi další změny, které se týkaly především agend, které měl Městský úřad Chrast v kompetenci, patří zrušení vydávání občanských průkazů, tuto agendu převzal obecní úřad s přenesenou působností Chrudim a odbor sociálních věcí v Chrasti přestal vyplácet dávky v hmotné nouzi a jiné, které nyní vyplácí Úřad práce v Chrudimi, to vše od 1.1. 2012.

V následujícím textu se autorka zaměří na komplexnější popis zmíněných funkcí, které město zajišťuje.

3.1.1 Zabezpečování sociální funkce

Město Chrast prostřednictvím sociálního odboru celoročně zajišťuje pečovatelskou službu. Tato služba je určená především seniorům, zdravotně a tělesně postiženým občanům či rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby.

Pečovatelská služba je poskytována na základě uzavřené smlouvy o poskytnutí služby sociální péče mezi pečovatelskou službou města Chrast jako poskytovatelem a občanem požadujícím pomoc. O službu mohou žádat obyvatelé trvale žijící na území města Chrast a místních částí.

Úkony spojené s pečovatelskou službou jsou poskytovány za úhradu. Ceny jsou stanovovány na základě vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 505/2006 Sb., kde jsou uvedeny maximální výše úhrady, a také směrnici města Chrast. Jednotlivé výše cen jsou ještě schváleny Radou města.

Tuto sociální službu zabezpečují kvalifikovaní pracovníci a to jak ambulantně tak i v terénu v domácnostech občanů a v bytech Domu s pečovatelskou službou. Mezi poskytované služby patří např. dovážka obědů a nákupů, úklid domácnosti, praní prádla, žehlení, doprovod k lékaři, pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu či zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.[43]

Příjmy a výdaje spojené se zabezpečováním sociální funkce za období 2009 až 2013 jsou uvedeny v následující tabulce 3.

Tabulka 3: Příjmy a výdaje na zabezpečování sociální funkce města Chrast (v Kč)

	ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
Placené pečovatelské služby	136 431	120 439	148 926	175 888	164 090
Dotace	285 000	294 000	350 000	375 000	275 000
Příspěvky od obcí	4 356	4 356	7 696	30 255	60 550
PŘÍJMY CELKEM	425 787	418 795	506 622	581 143	499 640
VÝDAJE CELKEM	2 044 341	1 687 608	1 802 401	1 265 725	1 224 654
Zisk/Ztráta	-1 618 554	-1 268 813	-1 295 779	-684 582	-725 014

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

Příjmy tvoří úhrady za poskytované pečovatelské služby a výdaje jsou spojené především s provozem Domu s pečovatelskou službou, který byl postaven v roce 2003. Město Chrast vydává finanční prostředky na platy pečovatelům, energie (voda, plyn, elektrická energie), školení pracovníků, pracovní oděvy, pohonné hmoty atd. Aby mělo město dostatek finančních prostředků na zabezpečování této služby, získává město dotace ze státního rozpočtu určené na platy pečovatelek, neboť platy představují najnáročnější finanční položku spojenou s touto službou. A městu platí příspěvek na pečovatelskou službu také obce, které s městem uzavřely veřejnoprávní smlouvu na zajišťování pečovatelské služby, jedná se o obce Rosice a Řestoky.

Cílem poskytování pečovatelské služby je především pomáhat občanům města žít plnohodnotný život s určitou formou dopomoci a umožnit jim tak zůstat co nejdéle v domácím prostředí, na které jsou zvyklí.

Ve městě Chrast se nachází také zdravotnické středisko, jehož budova je majetkem města. Ve zdravotnickém středisku jsou tři praktičtí lékaři pro dospělé a dvě zubní ordinace. Všichni tito lékaři platí městu nájem za užívání těchto prostor.⁴ V Chrasti je dále také praktická lékařka pro děti a dorost a lékárna.

Mimo jiné město Chrast také poskytuje finanční příspěvky neziskovým organizacím. V roce 2013 město přispělo občanskému sdružení Křídla pro pěstouny na jeho činnost, čímž chce podpořit právě pěstounské rodiny a jejich vzájemné setkávání. V roce 2013 byla výše tohoto příspěvku 5 000 Kč. Dále každoročně poskytuje příspěvek Sdružení zdravotně postižených na jeho činnost (v roce 2013 10 000 Kč) a Motoklubu vozíčkářů, který v Chrasti každoročně pořádá setkání čtyřkolek (v roce 2013 3 000 Kč).

⁴ Příjmy z pronájmu bytů a nebytových prostor představují vedlejší hospodářskou činnost města Chrast.

3.1.2 Zabezpečování kulturních a volnočasových aktivit

Město Chrast poskytuje občanům také kulturní a společenské aktivity. Aby město uspokojilo potřeby občanů v této oblasti, je nejméně od roku 1993 zřizovatelem městského muzea, městské knihovny a dále poskytuje příspěvky místním zájmovým sdružením na jejich činnost.

Městské muzeum Chrast

Městské muzeum Chrast má dlouhou historii, bylo založeno již v roce 1893 a to Vincencem Paulusem při příležitosti Československé národopisné výstavy v Praze. V dnešní době muzeum pořádá výstavy obrazů, fotografií, grafiky či jiných sbírkových předmětů a ve stálé expozici jsou předměty věnované historii regionu Chrasteka. V prostorách muzea se nachází kaple Sv. Jana Nepomuckého, kde se pořádají různé výstavy, koncerty, přednášky či svatební obřady.[34]

Městské muzeum Chrast je organizační složkou města. Muzeum generuje příjmy v podobě vybraného vstupného a prodaných upomínkových předmětů. Cena vstupného pro dospělého je ve výši 30 Kč, osvobození od platby vstupného jsou členové Asociace muzeí a galerií ČR a členové mezinárodní organizace IKOM s platnými legitimacemi a držitelé platného novinářského průkazu. Příjmy jsou tvořeny i dotacemi např. v roce 2012 město získalo dotaci ze státního rozpočtu na pořádání Dětského muzejního odpoledne a v roce 2013 dotaci na pořízení kamerového systému. Výdaje na zabezpečení činnosti městského muzea Chrast souvisí především s úhradou platů zaměstnancům muzea, s provozem kamerového systému, který byl pořízen v roce 2013 a spolufinancován z grantu Pardubického kraje, dále nelze opomenout ani ostatní režijní náklady spojené s energiemi.

Tabulka 4: Příjmy a výdaje městského muzea Chrast (v Kč)

	ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
Příjmy	44 813	54 941	70 015	71 214	131 981
Výdaje	972 633	1 116 970	1 385 703	1 246 044	1 565 969
Zisk/Ztráta	-927 820	-1 062 029	-1 315 688	-1 174 830	-1 433 988

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

Městská knihovna Chrast

Městská knihovna Chrast mimo půjčování knih poskytuje svým uživatelům i další služby, mezi které patří přístup na internet, kopírovací služby, pořádání přednášek pro žáky a studenty a další informační služby.[33]

V knihovně se v roce 2013 platil poplatek ve výši 130 Kč pro dospělého na celý rok a knihovna měla registrovaných 251 čtenářů, z toho 48 dětí.

Z uvedeného plyne, že příjmy městské knihovny Chrast tvoří půjčovné a úhrady za ostatní poskytované služby. V roce 2011 město získalo také dotaci ve výši 40 000 Kč v rámci programu Veřejné informační služby knihoven. Výdaje opět zahrnují platy zaměstnancům knihovny, nákup knih a další režijní náklady.

Tabulka 5: Příjmy a výdaje městské knihovny Chrast (v Kč)

	ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
Příjmy	24 313	24 258	71 966	26 632	25 193
Výdaje	499 887	557 783	544 823	533 982	502 042
Zisk/Ztráta	-475 574	-533 525	-472 857	-507 350	-476 849

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

Ostatní kulturní a volnočasové aktivity

Město Chrast se podílí také na kulturním životě ve městě. Pro řešení záměrů v oblasti kultury má město Chrast kulturní komisi, která se skládá ze 3 členů. Pracovní náplní kulturní komise je především plánování kulturního programu a organizační zajištění pořádaných kulturních akcí.

V roce 2006 město Chrast realizovalo výtavbu sportovní haly, která je součástí základní školy. Sportovní halu si může kdokoli za úplatu pronajmout a využívat ji k několika sportům, zejména k míčovým hrám, ale také ke stolnímu tenisu, aerobiku apod. Mimo to je hala využívána také při hodinách tělesné výchovy na základní škole a je zcela bezbariérová.

Do roku 2007 v Chrasti fungovalo také kino, jeho činnost byla ale v roce 2007 ukončena, jelikož z nástupem multikin se návštěvnost tohoto kina radikálně snížila, a proto se město rozhodlo pro jeho zrušení.

Město se snaží plnit přání svých občanů, a proto pro nejmenší občany města Chrast vystavělo v roce 2013 v zámecké zahradě veřejné dětské hřiště se zábavnými prvky, které tu doposud chybělo. Herní prvky na dětská hřiště byly pořízeny také do ostatních místních částí, konkrétně v Podlažicích, Chacholicích i Skále.

Ve městě od roku 1993 působí také několik neziskových organizací, které jsou orientovány převážně na kulturní a sportovní činnosti. V současnosti se jedná o následující organizace:[30]

- Taneční, sportovní a kulturní centrum Chrast, o.s.,

- Sdružení pro kulturu, sport a mládež, o.s.,
- Sdružení přátel města Chrasti, jeho památek a kultury, o.s.,
- Česká abilympijská asociace, o.s.

Dále se občané sdružují v několika spolcích, jejichž forma představuje převážně organizační jednotku celostátního sdružení.

- Český rybářský svaz MO Chrast,
- Česká hasičská jednota – hasičský sbor Podlažice,
- JUNÁK svaz skautů a skautek ČR,
- Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska – SDH Chrast a také Chacholice,
- Sportovní klub Chrast,
- Sportovně střelecký klub 029 Chrast u Chrudimě,
- Svaz postižených civilizačními chorobami v ČR,
- Tělovýchovná jednota Sokol Chrast,
- Florbal Chrast,
- Myslivecké sdružení Lověna Chrast.

Město podporuje činnost těchto spolků, proto jim poskytuje finanční příspěvky především na jejich provoz a energie. Hasičům město hradí spolu s Pardubickým krajem výstroj a výzbroj, školení, pojištění a to jak osob, tak i havarijní a povinné ručení. V roce 2013 město zakoupilo místním hasičům cisternovou automobilovou stříkačku v hodnotě 1 246 300 Kč a bylo opraveno také jejich zázemí a garáže. Pro skauty město v roce 2013 zřídilo novou klubovnu. Na stadiónu byly zrekonstruovány sportovní kabiny přibližně za 140 000 Kč (nové rozvody vody, topení a elektřiny, nové sprchy, toalety, nová podlaha a dveře), které jsou v majetku města, a které jsou pronajímány zejména místním fotbalistům. Dále byly pořízeny chatky, které budou sloužit k ubytování při pořádání sportovních akcí na místním stadiónu.

Kromě zmíněných organizací se občané sdružují také v neformálních skupinách jako jsou např. pěvecké sbory, včelařský kroužek apod. V Chrasti je také Nadační fond muzea v Chrasti, který se zabývá záchranou a ochranou kulturních památek a dále je tu i Římskokatolická farnost, kterou město také podporuje. Např. v roce 2013 byla fara opravena a finance město získalo prostřednictvím programu Regenerace městských památkových zón.

I samo město je pořadatelem několika kulturních akcí. Každoročně pořádá Chrastecský hudební festival, spolu s hasiči lampionový průvod na čarodejnici spojený s ohňostrojem, dále např. divadelní představení, koncerty, jarmarky apod.

Město Chrast každý měsíc vydává Chrastecké ohlasy, ve kterých jsou publikovány důležité zprávy z radnice, ale také informace o kulturním dění ve městě a další zajímavosti. Chrastecké ohlasy dostávají občané s trvalým bydlištěm v Chrasti a v místních částech zdarma, odběratelům, kteří tuto podmínku nesplňují, jsou Chrastecké ohlasy dodávány za úhradu.

Náklady města spojené se zabezpečováním společenského a kulturního života souvisí převážně s údržbou a péčí o sportoviště (stadión, sportovní hala, dětská hřiště), s organizací kulturních akcí, tiskem Chrasteckých ohlasů a s již zmíněnými finančními příspěvky určené neziskovým organizacím a spolkům působících v Chrasti a v místních částech. Příjmy a výdaje spojené s touto funkcí jsou zachyceny v následující tabulce 6.

Tabulka 6: Příjmy a výdaje spojené se zabezpečováním ostatních kulturních a volnočasových aktivit (v Kč)

	ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
Pronájem tělocvičny a stadiónu	240 302	252 862	225 625	271 890	2 011 784
Vstupné z kulturních akcí	101 775	13 108	54 833	127 878	69 967
Chrastecké ohlasy, inzeráty	12 548	25 021	16 160	20 183	10 309
Dotace	60 000	19 435	19 010	322 140	306 170
PŘÍJMY CELKEM	414 625	310 426	315 628	742 091	2 398 230
Provoz a péče o sportoviště, sportovní halu a venkovní hřiště	1 296 958	1 115 748	1 110 127	1 433 257	3 129 784
Zájmová, tělovýchovná činnost, sport	197 557	196 004	159 250	219 750	849 809
Chrastecké ohlasy	166 593	170 878	158 581	190 495	226 081
Hasiči	604 554	613 122	494 819	497 114	2 087 644
Ostatní	251 746	69 265	139 235	233 265	651 593
VÝDAJE CELKEM	2 517 408	2 165 017	2 062 012	2 573 881	6 944 911
Zisk/Ztráta	-2 102 783	-1 854 591	-1 746 384	-1 831 790	-4 546 681

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

Příjmy tvoří také dotace získané ze státního rozpočtu a z rozpočtu Pardubického kraje např. v roce 2009 město získalo dotaci na Oslavy 750 let města Chrasti, jinak dotace tvoří převážně finanční příspěvky z krajského úřadu na zajištění požární ochrany.

V roce 2013 byla do příjmů z pronájmu sportovní haly zařazena náhrada škody od pojišťovny na opravu střechy, která byla poničena vlivem vichřice.

3.1.3 Zabezpečování vzdělávání

Město Chrast je v oblasti vzdělávání zřizovatelem tří příspěvkových organizací a to základní školy, mateřské školy a základní umělecké školy J. N. Filcíka. Všechny tyto školy mají vlastní právní subjektivitu.

Do roku 2012 město Chrast získávalo dotaci ze státního rozpočtu na každého žáka navštěvující základní školu a mateřskou školu v Chrasti ve výši přibližně 1 400 Kč. Dále získávalo příspěvek od jednotlivých obcí, ve kterých měli žáci trvalé bydliště, ale od roku 2013 už tyto příspěvky nehradí, jelikož tyto finanční prostředky jsou nahrazeny z příjmů ze sdílených daní přímo na žáka a již nezáleží na jeho trvalém bydlišti. V roce 2013 tak příspěvek na jednoho žáka vycházel ve výši 7 – 8 000 Kč.

Novela školského zákona 561/2004 Sb., kde je uvedeno „*Obec nebo svazek obcí zajišťuje výdaje právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení, které zřizuje, s výjimkou výdajů hrazených z finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných podle § 161 odst. 6 písm. b) a z jiných zdrojů; v případě, že školský obvod přesahuje území jedné obce, zabezpečují výdaje školských zařízení sloužících základní škole v tomto školském obvodu dotčené obce poměrně podle počtu žáků s místem trvalého pobytu v jednotlivých obcích, nedojde-li mezi obcemi k jiné dohodě.*“ obcím umožňuje zajistit si finanční prostředky také z jiných zdrojů. Tohoto dodatku využilo i město Chrast a na základě veřejnoprávních smluv s okolními obcemi tyto obce dobrovolně městu hradí příspěvky na žáky Mateřské školy, o kterou je velký zájem.

Tabulka 7: Dotace na školství ze státního rozpočtu (v Kč)

ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
758 900	727 700	718 200	722 200	0

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

Mateřská škola Chrast

Mateřská škola Chrast je v provozu každý všední den (vyjma prázdnin, kdy je nastaven jiný režim) od 6:15 hod do 16:00 hod. Součástí mateřské školy je školní jídelna a 2 pavilóny, kde jsou 4 třídy, dále tělocvična, jídelna a zahrada. Služby mateřské školy jsou zpoplatněny, v roce 2012 byla výše úhrady za předškolní vzdělávání Radou města stanovena na 300 Kč za měsíc, k tomu rodiče platí zvlášť stravu a jednotlivé kroužky.

Cílem MŠ je, aby se zde děti cítily dobře a každý den si odnášely nové a hezké zážitky. Proto MŠ poskytuje i nadstandardní aktivity jako jsou různé kroužky např. kroužek

angličtiny, hry na flétnu, taneční pro nejmenší, pěvecký a logopedický kroužek nebo předplaveckou výuku.

Pro školní rok 2013/2014 byla navýšena kapacita počtu dětí ze 108 na 133 vzhledem k demografickým podmínkám. Toto navýšení bylo schváleno zastupiteli města. Počet dětí v MŠ mohlo být navýšeno, protože v roce 2013 byly opraveny prostory pro vytvoření nové páté třídy ve vedlejší budově, kde sídlí i místní oddělení Policie ČR.

V MŠ probíhalo několik rekonstrukcí, v roce 2011 byly opraveny sociální zařízení, topení, kotelny a kuchyň. V roce 2013 probíhala další o mnoho větší rekonstrukce, kdy byly zatepleny budovy školy, nainstalována nová plastová okna s venkovními žaluziemi a budovy dostaly novou fasádu. To vše bylo hrazeno z dotací z Evropské unie a také ze Státního fondu životního prostředí.

Příjmy a výdaje města Chrast spojené s MŠ jsou zachyceny v následující tabulce 8.

Tabulka 8: Příjmy a výdaje města Chrast spojené s Mateřskou školou (v Kč)

	ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
Příspěvky za žáky od obcí	154 028	121 937	106 988	149 059	114 195
Odvod odpisů	0	0	3 212	6 132	6 200
Dotace	0	0	0	0	2 178 956
PŘÍJMY CELKEM	154 028	121 937	110 200	155 191	2 299 351
Neinvestiční příspěvek zřizovatele	1 038 700	884 000	1 168 537	940 732	987 600
Ostatní	294 282	48 250	2 688 456	193 602	7 751 837
VÝDAJE CELKEM	1 332 982	932 250	3 856 993	1 134 334	8 739 437
Zisk/Ztráta	-1 178 954	-810 313	-3 746 793	-979 143	-6 440 086

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

Základní škola Chrast

Ve školním roce 2013/2014 měla ZŠ 18 tříd, z toho 10 na prvním stupni. Počet žáků k počátku tohoto školního roku činil 434, z toho 226 na prvním stupni a 208 na druhém stupni. Co se týká organizace má škola ředitelku, zástupkyni ředitelky, 25 pedagogů, 3 vychovatelky ve školní družině a 1 vychovatelku ve školním klubu, dále 1 administrativní pracovníci, 1 školníka, 4 uklízečky a 5 pracovníků ve školní jídelně.

Ve škole funguje také školní klub a školní družina, která je zpoplatněna ve výši 400 Kč za školní rok za žáka za navštěvování školního klubu a také 400 Kč za školní rok za žáka za školní družinu.

I na ZŠ bylo realizováno několik stavebních prací. V roce 2010 byl zrekonstruován hlavní vchod do školy na bezbariérový. V roce 2013 proběhla první etapa sanačních prací proti vlhkosti, byla vyměněna dřevěná okna za plastová, celá nová budova školy a částečně i stará budova byla zateplena a budovy získaly i novou fasádu. Celá rekonstrukce stála 11 600 000 Kč a město získalo i dotaci z Evropské unie ve výši 3 425 563 Kč a dotaci od Státního fondu životního prostředí ve výši 201 504 Kč, dále si město sjednalo úvěr ve výši 8 000 000 Kč, aby danou rekonstrukci mohlo zrealizovat.

V Chrastí se nachází také tzv. **komunitní škola**, která je občanským sdružením a organizačně spadá pod základní školu. Tato škola nabízí různé kroužky a kurzy. Jejím cílem je umožnit občanům seznámit se s novými věcmi, o které mají občané zájem a také umožnit jim setkávat se s novými lidmi a svými vrstevníky. V posledních letech komunitní škola nabízela kurzy fotografování a práce s digitálními fotografiemi, kurz francouzského nebo německého jazyka, cvičení pilates, kroužek keramiky, počítače pro začátečníky a pokročilé apod. Lidé se mohou setkávat také v seniorsklubu či mamaklubu.

V následující tabulce 9 jsou uvedeny příjmy a výdaje města Chrast spojené se ZŠ.

Tabulka 9: Příjmy a výdaje města Chrast spojené se Základní školou (v Kč)

	ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
Příspěvky za žáky od obcí	734 426	1 468 318	945 120	1 076 878	965 727
Odvod odpisů	14 801	37 689	37 689	37 689	44 700
Dotace	493 626	1 737 019	1 057 886	830 301	3 627 067
Úvěr	0	0	0	0	8 000 000
PŘÍJMY CELKEM	1 242 853	3 243 026	2 040 695	1 944 868	12 637 494
Neinvestiční příspěvek zřizovatele	2 674 451	2 108 289	2 650 626	2 704 089	2 870 700
Ostatní	2 817 306	2 312 877	1 232 449	1 313 399	11 991 963
VÝDAJE CELKEM	5 491 757	4 421 166	3 883 075	4 017 488	14 862 663
Zisk/Ztráta	-4 248 904	-1 178 140	-1 842 380	-2 072 620	-2 225 169

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

Základní umělecká škola J. N. Filcíka

Základní umělecká škola v Chrastí poskytuje svým žákům vzdělání v oboru hudebním a výtvarném. V průběhu školního roku ZUŠ pořádá několik žákovských vystoupení, výstav nebo také zájezdy na výchovné koncerty pro děti a mládež.

Ani ZUŠ nezůstala pozadu co se rekonstrukcí týče a v roce 2009 bylo zrekonstruováno sociální zařízení a v roce 2011 byla provedena výměna oken a vchodových dveří, kterou zafinancovalo město v hodnotě 250 000 Kč.

Příjmy a výdaje města Chrast na ZUŠ jsou uvedeny v následující tabulce 10.

Tabulka 10: Příjmy a výdaje města Chrast spojené se Základní uměleckou školou (v Kč)

	ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
Odvod odpisů	35 376	35 340	0	0	0
Dotace	0	0	0	0	9 000
PŘÍJMY CELKEM	0	0	0	0	9 000
Neinvestiční příspěvek zřizovatele	187 376	159 940	270 000	229 000	193 000
Ostatní	566 808	10 000	342 967	35 907	57 064
VÝDAJE CELKEM	754 184	169 940	612 967	264 907	250 064
Zisk/Ztráta	-754 184	-169 940	-612 967	-264 907	-241 064

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

3.1.4 Zabezpečování veřejného pořádku

Další funkcí, které město zabezpečuje je veřejný pořádek. Do této oblasti lze zahrnout sběr a likvidaci komunálního odpadu, péči o veřejnou zeleň či zajištění veřejného osvětlení. V rámci zajištění veřejného pořádku má obec právo vydávat obecně závazné vyhlášky. Město Chrast vydalo obecně závazné vyhlášky, které upravují veřejný pořádek, opatření k jeho zabezpečení a čistotě ve městě, dále konzumaci alkoholických nápojů na vybraných veřejných prostranstvích či vyhlášku o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

S veřejným pořádkem jistě souvisí také otázka bezpečnosti. V Chrasti do roku 1998 fungovala městská policie. V současné době se tu nachází stanice Policie ČR, která pomáhá při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku. Aby město udrželo pořádek a bezpečnost v centru, rozhodlo se v roce 2012 nainstalovat kamerový systém, který zabírá kritická místa. Pořízení tohoto kamerového systému stálo 98 000 Kč. V roce 2013 se město ve spolupráci s dalšími obcemi (Rosice, Hrochův Týnec, Chroustovice) rozhodlo zahájit spolupráci s Městskou policií Pardubice na základě uzavřené veřejnoprávní smlouvy. Od začátku roku 2014 do Chrasti Městská policie Pardubice pravidelně dojíždí a vykonává činnosti, které jí ukládá zákon o obecní policii 553/1991 Sb., kontroluje např. dodržování veřejného pořádku na území města zejména chování občanů, plynulost a bezpečnost silničního provozu apod. s cílem zajistit bezpečnost občanů a jejich majetku. Město hradí

Městské policii Pardubice každý měsíc 18 000 Kč (za 72 hod) a dále městu náleží 50 % částky z vybraných pokut, vyjma pokut udělených za překročení dovolené rychlosti. Pro město je to nová zkušenost, a proto na podzim roku 2014 Rada města zhodnotí, zda je tato služba efektivní a jestli bude prodloužena spolupráce.

Dále se již autorka zaměří na tři hlavní funkce veřejného pořádku zmíněné výše.

Zabezpečení sběru a likvidace komunálního odpadu

Obce jsou ze zákona o odpadech 185/2001 Sb. považovány za původce odpadu, který je vyprodukovaný fyzickými osobami na jejím území. Obec je také povinna určit místa, kam mohou lidé odkládat komunální odpad a také nebezpečné složky komunálního odpadu, který produkují. Dále mají obce právo vybírat na základě vydané obecně závazné vyhlášky poplatek za komunální odpad.[11] Toto právo využívá i město Chrast, aby snížilo náklady spojené s odstraňováním komunálního odpadu, které se v posledních letech zvyšují.

Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů je pro rok 2014 stanoven ve výši 550 Kč za rok a za osobu. Poplatek platí občané s trvalým pobytem na území města, majitelé nemovitostí, ve kterých není přihlášena žádná osoba k trvalému pobytu a cizinci, kterým byl povolen trvalý pobyt nebo přechodný pobyt na území ČR na dobu delší než 90 dnů. Osvobození od tohoto poplatku jsou děti v kalendářním roce svého narození, osoby, které mají úředně zrušený pobyt a skutečně se v Chrasti či v místních částech nezdržují a osoby, které mají v obci trvalý pobyt a zároveň jsou jediní vlastníci stavby určené k individuální rekreaci rodinného domu nebo bytu. O polovinu tedy na 275 Kč mají snížený poplatek ti občané a studenti, kteří jsou ubytováni během roku na ubytovacích zařízeních mimo územní obvod obce.

Svoz komunálního odpadu probíhá jednou za čtrnáct dní, dále jsou ve městě umístěny kontejnery na sklo a plast, na drobný elektroodpad, kontejner na opotřebovaný olej z domácností a kontejner na sběr oděvů. Dále z důvodu žádostí občanů město Chrast v březnu 2014 zapůjčilo tři kontejnery na papírový odpad. Vždy poslední pátek v měsíci probíhá na určených stanovištích také svoz objemového odpadu.[27][40]

Město Chrast od roku 1993 formou outsourcingu každoročně nebo jednou za dva roky (podle spokojenosti s danou firmou, která právě zajišťuje svoz a likvidaci odpadu) vyhledává výběrová řízení na svoz a likvidaci odpadu a snaží se volit vždy tu nejvýhodnější variantu. V roce 2013 zajišťovala svoz komunálního odpadu firma .A.S.A. s.r.o. z Prahy a svoz velkoobjemového odpadu firma AVE CZ s.r.o. se sídlem v Čáslavi. Dále má město Chrast uzavřenou smlouvu se společností EKO-KOM a.s., která městu vyplácí finanční odměny za

to, že její obyvatelé třídí dále využitelný odpad a to především papír, sklo, plast a kovy. Smlouvu má město uzavřenou také se společností ASEKOL s.r.o., která zajišťuje zpětný odběr vyřazených elektrozařízení.

V následující tabulce 11 jsou uvedeny příjmy z poplatků za likvidaci komunálního odpadu, poplatky hrazené podnikateli (právníckými osobami a fyzickými osobami oprávněné k podnikání), kteří ze zákona 185/2001 Sb. o odpadech musí vést evidenci odpadů a odměny ze systému EKO-KOM a také výdaje na sběr a svoz komunálních odpadů.

Tabulka 11: Příjmy a výdaje města Chrast spojené s likvidací komunálního odpadu (v Kč)

	ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
Poplatky za odvoz komunálního odpadu	1 568 914	1 573 399	1 554 636	1 511 333	1 550 258
Poplatky za odvoz komunálního odpadu - podnikatelé	167 246	210 298	194 799	224 560	193 585
Odměny EKO-KOM a ASEKOL	386 574	389 465	281 276	246 874	316 716
PŘÍJMY CELKEM	2 122 734	2 173 162	2 030 711	1 982 767	2 060 559
VÝDAJE CELKEM	1 718 688	1 807 245	1 759 680	1 769 391	1 846 759
Zisk/Ztráta	404 046	365 917	271 031	213 376	213 800

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

Poplatek za likvidaci komunálního odpadu se během zmíněných let měnil. V roce 2013 byl ve výši 520 Kč za rok a za osobu. V letech 2012, 2011 a 2010 byl poplatek ve výši 500 Kč za rok a za osobu a v roce 2009 498 Kč za rok a za osobu, ale např. v roce 2008 byla výše poplatku stanovena na 450 Kč za rok a za osobu a zvýšení poplatku o 48 Kč vzhledem k roku 2009 způsobilo zvýšení ceny za ukládání odpadu na skládku a také zvýšení poplatku Státnímu fondu životního prostředí o 100 Kč/t. Poplatek je splatný vždy k 31. březnu příslušnému roku.

Výdaje na sběr a svoz komunálních odpadů zahrnují náklady spojené s doplněním a rozšířením kontejnerů, pronájmem kontejnerů na papír, odvozem a zneškodněním komunálního odpadu či nákup odpadkových košů a popelnic.

Ve sledovaném období město v rámci této poskytované služby dosahovalo zisku, který následně využívá ke krytí ostatních nákladů.

Péče o vzhled obce a veřejnou zeleň od roku 1993

Veřejnou zelení se rozumí ucelené soubory živých a neživých prvků jako jsou trávníky, květinové záhony, stromy, keře, cesty apod., které jsou uspořádány podle zásad sadovnické

etiky v menších či větších, zpravidla vícefunkčních kompozicích, a svým využitím se jedná o doplňující prvky v obytném prostředí např. parky, zahrady a plochy určené k trávení volného času, které jsou ve vlastnictví nebo správě města.[41]

V Chrasti se nachází mimo veřejné zeleně také zámecká zahrada o jejíž údržbu se v roce 2014 stará firma Bušim – péče o zeleň s.r.o., jejím úkolem je každotýdenní údržba zeleně, sadové a revitalizační úpravy či arboristické zásahy na daných dřevinách.

Jelikož cílem města je, aby finanční prostředky na péči o veřejnou zeleň byly vynakládány co nejefektivněji, přistoupilo město od roku 2011 ke změně a to k takové, že každý rok vyhlašuje veřejné zakázky na údržbu a odborné práce týkající se zámecké zahrady, ostatní péče o veřejnou zeleň je vykonávána s pomocí sezónních zaměstnanců a zaměstnanců hospodářského odboru, jedná se o sekání trávy, úklid cest, ořezávání většiny živých plotů a některé další práce. K údržbě o veřejnou zeleň jsou využíváni také pracovníci v rámci veřejně prospěšných prací, na jejichž platy přispívá Úřad práce v Chrudimi ve výši 11 000 Kč včetně sociálního a zdravotního pojištění, město doplácí přibližně 390 Kč na každého pracovníka. Tito pracovníci pracují pro město od dubna do konce října a v roce 2014 město zaměstnává 15 těchto pracovníků a 6 jich plánuje ještě přijmout. Před rokem 2011 byly tyto služby zajišťovány kompletně dodavatelsky firmou.[28]

Tabulka 12: Výdaje města Chrast na zámeckou zahradu (v Kč)

ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
1 022 575	1 237 062	403 109	367 376	480 494

Zdroj:[28]

Z tabulky je zřejmé, že změna provedena v roce 2011 byla účinná, protože došlo k radikálnímu snížení nákladů na péči o zámeckou zahradu. Město sice muselo v roce 2011 pořídit zahradní techniku jako jsou sekačky, polostřih, zahradní traktůrek či valník na převážení techniky, ale lze konstatovat, že tato investice byla přínosná. V roce 2014 se předpokládají náklady ve výši 750 000 Kč, důvodem zvýšení je plánovaná realizace prací, které byly dlouhodobě neprováděné. Celkové výdaje na péči o vzhled obce a veřejnou zeleň jsou zaznamenány v následující tabulce 13.

Tabulka 13: Celkové výdaje města Chrast na péči o vzhled obce a veřejnou zeleň (v Kč)

	ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
Dotace na veřejně prospěšné práce	743 275	964 391	822 076	285 115	1 299 336
Prodej dříví	6 100	7 761	2 000	886	2 852
PŘÍJMY CELKEM	749 375	972 152	824 076	286 001	1 302 188
Zámecká zahrada	1 022 575	1 237 062	403 109	367 376	480 494
Péče o vzhled obce	1 141 976	1 346 794	847 599	749 018	1 189 592
Veřejná zeleň	719 696	659 140	740 745	1 580 517	860 828
VÝDAJE CELKEM	2 884 247	3 242 996	1 991 453	2 696 911	2 530 914
Zisk/Ztráta	-2 134 872	-2 270 844	-1 167 377	-2 410 910	-1 228 726

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

Aby město Chrast zajistilo větší čistotu a veřejný pořádek ve městě, přistoupilo město k vydání dvou obecně závazných vyhlášek. První vyhláška č. 3/2013 účinná od 1. ledna 2014 omezuje konzumaci alkoholických nápojů na vybraných veřejných prostranstvích jako je náměstí, zámecká zahrada, okolí škol či stanice Českých drah. A vyhláška č. 1/2014 o veřejném pořádku, která stanovuje pravidla pro udržování čistoty ve městě, dále např. dobu nočního klidu, používání zábavné pyrotechniky a povinnosti chovatelům a vlastníkům psů, tato vyhláška je účinná od 8. dubna 2014. [41][42]

Zabezpečení veřejného osvětlení

Další veřejnou službou, kterou město Chrast povinně zajišťuje je veřejné osvětlení ulic a dalších veřejných prostranstvích ve městě a místních částech. Veřejné osvětlení je majetkem města a výše výdajů s ním související jsou uvedeny v následující tabulce 14.

Tabulka 14: Výdaje města Chrast na veřejné osvětlení (v Kč)

ROK 2009	ROK 2010	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
1 875 938	1 683 849	1 792 449	1 932 322	1 669 239

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

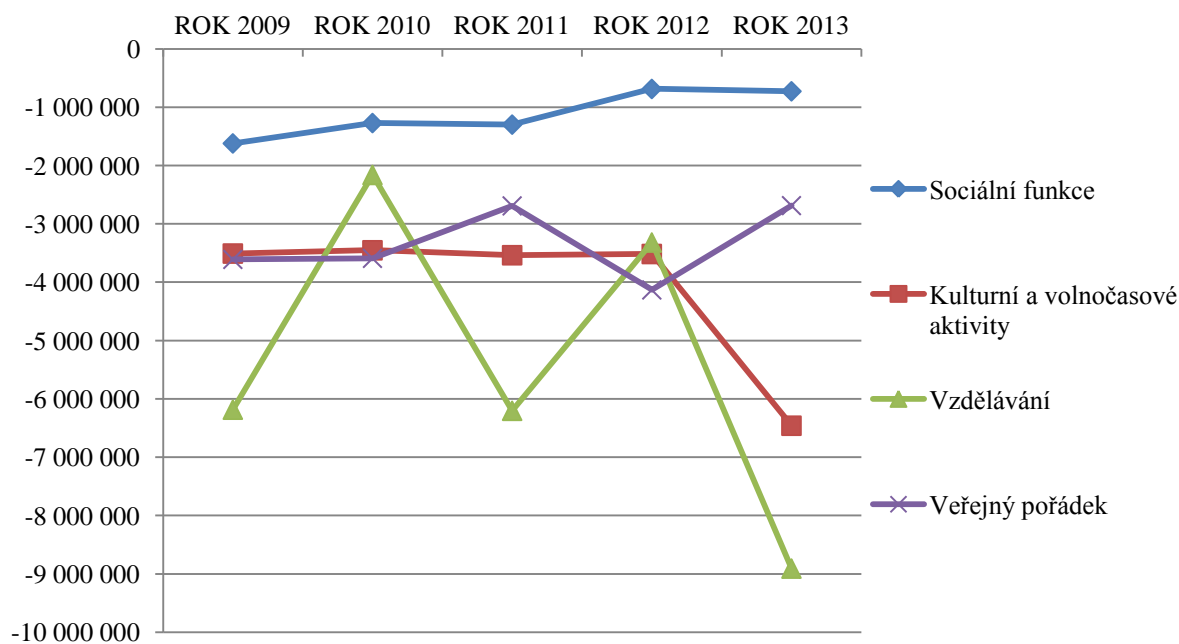
Výdaje spojené s provozem veřejného osvětlení obsahují např. náklady spojené s nátěry sloupů veřejného osvětlení, půjčování vysokozdvíhací plošiny, úhrada leasingu na multicar, nákup vánočního osvětlení v roce 2011, nákup elektro materiálu, rozšiřování osvětlení (v roce 2011, 2013).

3.2 Souhrnné zhodnocení

V této kapitole autorka zhodnotí jaká je efektivnost vynakládání finančních prostředků na veřejné služby vykonávané městem Chrast.

Na obrázku 6 je znázorněn vývoj sald spojených s pečovatelskou službou, kulturními a volnočasovými aktivitami, vzděláváním a veřejným pořádkem.

Obrázek 6: Vývoj salda jednotlivých funkcí zajišťovaných městem Chrast v období 2009 – 2013

Zdroj: zpracováno dle interních materiálů města Chrast

Z obrázku 6 vyplývá, že všechny zmíněné funkce jsou ztrátové. Je to zejména tím, že tyto veřejné služby jsou poskytovány bezplatně nebo v případě pečovatelské služby a svozu komunálního odpadu za poplatek, který ale nepokrývá celkové náklady města spojené se zajištěním těchto služeb.

Sociální funkci město zabezpečuje samo zřízením organizační složky Domu s pečovatelskou službou. V rámci poskytování pečovatelské služby město vybírá od okolních obcí, které mají s městem Chrast uzavřenou smlouvu o poskytování pečovatelské služby, příspěvek na náklady, které vznikají při zajišťování pečovatelské služby. Výši příspěvku město mění podle skutečných účelně vynaložených nákladů, aby mělo dostatek finančních prostředků na pokrytí nákladů. Výdaje na zajištění jsou ale stále přibližně 3x vyšší než příjmy, což znamená, že město tuto službu musí financovat zejména z vlastních zdrojů, i když nelze opomenout, že získává dotaci ze státního rozpočtu na platy pečovatelek.

Při výpočtu efektivnosti, tedy podílu výstupů, které představují příjmy z dané služby, a vstupů, které představují náklady spojené s touto službou, nám tento podíl vychází menší než jedna a tato služba se poté jeví jako neefektivní. 1 Kč vložená do zabezpečení sociální funkce vygeneruje v průměru 0,32 Kč.

V rámci **kulturních a volnočasových aktivit** je město zřizovatelem Městského muzea a Městské knihovny, dále zajišťuje pořádání kulturních akcí a provozuje sportoviště. Aby město zabezpečilo i další aktivity, které občané mají rádi, poskytuje město příspěvky místním spolkům a neziskovým organizacím na jejich činnost.

Při zajišťování kulturních a volnočasových aktivit se saldo pohybuje okolo -3 500 000 Kč, v roce 2013 byl zaznamenán velký skok, který způsobil zejména nákup cisternové automobilové stříkačky pro hasiče. Aby město zmírňovalo ztráty spojené s touto funkcí snaží se získávat dotace od ministerstva kultury, pardubického kraje, ale také z Evropské unie a to především v rámci programu Regenerace městských památkových zón. Město hledá také sponzory, kteří by pomáhali se zajišťováním zejména kulturních akcí pořádaných městem. V minulosti město získalo sponzorské dary např. na hudební festival, na oslavy spojené s výročím 750 let města Chrasti, na pořádání fotosoutěže apod.

V případě zajišťování kulturních a volnočasových aktivit se městu za každou vynaloženou 1 Kč vrátí 0,16 Kč.

I při poskytování **vzdělávání** je město zřizovatelem škol, které mají formu příspěvkových organizací. Ve sledovaném období byly zaznamenány značné výkyvy ve vývoji salda, které souvisely se zvelebováním budov škol, aby se v nich děti cítily dobře. V roce 2009 město investovalo do rekonstrukce sociálního zařízení ve školní jídelně a sociálního zařízení v Základní umělecké škole. Další nárůst výdajů v roce 2011 způsobila další rekonstrukce a to v Mateřské škole, kde probíhaly opravy topení, kotelny a kuchyně, která dostala novou vzduchotechniku a nakonec i v roce 2013, kdy byly zatepleny budovy MŠ a ZŠ. Na všechny rekonstrukce se město snaží získávat finanční prostředky z dotací, ale nejen na rekonstrukce, ale i na další projekty realizované školami město celkem úspěšně získává dotace. Např. základní škola za sledované období získala finanční prostředky ve výši 5 302 672 Kč na různé projekty jako na školní časopis, adaptační kurz nebo finanční prostředky na asistenta pedagoga pro děti se sociálním znevýhodněním apod., což zcela jistě také vede ke snížení ztráty vykazované při zajišťování této funkce.

1 Kč, kterou město vloží na zabezpečení vzdělávání vygeneruje příjem ve výši 0,41 Kč.

Veřejný pořádek město zabezpečuje jak vlastními silami, tak i prostřednictvím outsourcingu, který využívá při zajišťování svozu komunálního odpadu. Při péči o veřejnou zeleň město od roku 2011 kontrahuje část prací na soukromou firmu a část prací vykonává samo s vlastními pracovníky a také s pracovníky v rámci veřejně prospěšných prací a to tak, aby náklady spojené se zabezpečením této funkce byly co nejnižší.

Efektivnost spojená se zajišťováním veřejného pořádku vychází také menší než jedna a každá 1 Kč vynaložená na jeho zabezpečení vytváří v průměru 0,66 Kč a tak se z daných funkcí jeví jako nejefektivnější.

ZÁVĚR

Cílem této práce byla analýza postavení územní samosprávy a jejich úkolů ve veřejném sektoru v České republice od roku 1993. Jednotlivé změny v úkolech a zejména ve zdrojích financí plynoucích územním samosprávám na plnění jejich úkolů jak v samostatné tak v přenesené působnosti byly popsány ve druhé kapitole této práce.

Stěžejním cílem bylo zhodnocení, zda dochází k efektivní alokaci finančních prostředků na zabezpečení funkcí města Chrasti. V rámci tohoto zhodnocení si autorka zvolila čtyři základní oblasti veřejných statků, které město Chrast zabezpečuje. Jednalo se o sociální služby, kulturní a volnočasové aktivity, vzdělávání a veřejný pořádek.

V oblasti sociálních služeb město Chrast prostřednictvím sociálního odboru celoročně zajišťuje pečovatelskou službu a to nejen v rámci svého území, ale také pro okolní obce na základě smlouvy o poskytování pečovatelské služby. Tyto obce hradí městu Chrast příspěvky na náklady spojené s touto službou, dále městu plynou transfery ze státního rozpočtu na platy pečovatelek a příjmy město získává z úhrad od klientů, které využívají této služby. Bohužel tyto příjmy nestačí, aby pokryly výdaje spojené se zabezpečením pečovatelské služby, a tak město musí využívat i vlastní příjmy k jejímu financování. I přes to ale tato služba splňuje svůj cíl, kterým je pomáhat zejména seniorům a zdravotně postiženým žít plnohodnotný život.

Aby město uspokojilo potřeby občanů v rámci kulturních a volnočasových aktivit je město zřizovatelem Městského muzea a Městské knihovny, dále zajišťuje pořádání kulturních akcí a provozuje sportoviště (sportovní hala, stadion, dětská hřiště). Dále je město poskytovatelem příspěvků určených místním spolkům a neziskovým organizacím na jejich činnost. I tyto vynakládané finanční prostředky jsou málo efektivní a tak město i v této oblasti hledá další finanční prostředky a to zejména ve formě dotací, ale také sponzorských darů.

Město Chrast je v oblasti vzdělávání zřizovatelem tří příspěvkových organizací a to základní školy, do které spadá i komunitní škola, mateřské školy a základní umělecké školy J. N. Filcíka. Ve sledovaném období se město zaměřilo zejména na rekonstrukce zmíněných škol, což bylo spojeno se zvýšenými výdaji na tuto oblast. Město ale získalo dotace, které z části pokryly náklady spojené se zmíněnými opravami a rekonstrukcemi. Další výdaje spočívají zejména v úhradě neinvestičních příspěvků zřizovatele, tedy města Chrast, na režijní náklady spojené s provozem budov škol. Z provedeného zhodnocení vyplynulo, že výdaje jsou vyšší jak příjmy, které byly tvořeny příspěvky za žáky od obcí a z dotací ze státního

rozpočtu. Město je tedy i v oblasti zajišťování vzdělávání ve ztrátě, aby tuto ztrátu snižovalo, žádá o dotace na realizaci projektů v rámci vzdělávání. V současnosti po zrušení příspěvku na žáky v roce 2013 od jednotlivých obcí, kde žáci měli trvalé bydliště, jedná město Chrast s okolními obcemi, které jsou zřizovateli vlastních škol, ale děti s trvalým bydlištěm v těchto okolních obcích navštěvují školy v Chrasti, o dobrovolné úhradě příspěvku na tyto žáky.

Mezi povinnosti města patří zajišťování sběru a likvidace komunálního odpadu. Za tuto veřejnou službu město vybírá poplatek, v roce 2014 ve výši 550 Kč za osobu a za rok. Jelikož příjmy plynoucí z výběru tohoto poplatku by nestačily k pokrytí nákladů spojených především se zaplacením firmě zajišťující tuto službu, kterou město outsourcuje, tak má město uzavřené smlouvy se společností EKO-KOM a.s. a společností ASEKOL s.r.o., které městu vyplácejí finanční odměny za to, že občané třídí dále využitelný odpad. V rámci této služby ve sledovaném období město dosahovalo zisku, který byl využit na zabezpečování dalších funkcí města.

Město Chrast také pečuje o vzhled obce a veřejnou zeleň. Aby tyto činnosti byly zabezpečovány co nejvíce hospodárně, zajišťuje město většinu těchto prací samo a část převážně odborných prací kontrahuje na soukromou firmu, která je vybrána na základě veřejné zakázky. Do oblasti veřejného pořádku autorka zařadila i veřejné osvětlení, jelikož i tuto službu mají města a obce povinnost zajišťovat. V souhrnném zhodnocení této funkce je také dosahována ztráta, ale v celkovém zhodnocení všech zmíněných funkcí se tato oblast jeví jako nejefektivnější.

Na závěr lze konstatovat, že město Chrast při současných možnostech zajišťuje všechny základní veřejné služby pro obyvatelstvo a snaží se získávat finanční prostředky z jiných než jen vlastních zdrojů, aby tyto služby zabezpečovalo co nejvíce hospodárně.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Analýza aktuálního stavu veřejné správy. Ministerstvo vnitra [online]. © 2014 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fdokumenty-oves-analyza-aktualniho-stavu-verejne-spravy-pdf.aspx&ei=ZG4gU8DWGciO7QaKs4DYCg&usg=AFQjCNF49adNEFMY-YkxAnwBVjFmYiHc1w&bvm=bv.62788935,d.ZGU>
- [2] Analýza výkonu státní správy u obcí se základním rozsahem přenesené působnosti: (s návrhem řešení). *Ministerstvo vnitra* [online]. 2012 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fanalyza-kompetenci.aspx&ei=mU1NU7zyIMmI4gT1ooDwDQ&usg=AFQjCNEGIkv2buKl_2OvOZlCVcGhvYodGA
- [3] Česká a Slovenská federativní republika. Zákon o obcích (obecní zřízení). In: Sbíрка zákonů. 1990, č. 367.
- [4] Česká republika. Ústava České republiky. In: Sbíрка zákonů. 1993, č. 1.
- [5] Česká republika. Vyhláška o rozpočtové skladbě. In: Sbíрка zákonů. 2002, č. 323.
- [6] Česká republika. Zákon o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů. In: Sbíрка zákonů, 2001, č. 320.
- [7] Česká republika. Zákon o krajích. In: Sbíрка zákonů. 2000, č. 129.
- [8] Česká republika. Zákon o kronikách obcí. In: Sbíрка zákonů. 2006, č. 132.
- [9] Česká republika. Zákon o místních poplatcích. In: Sbíрка zákonů. 1990, č. 565.
- [10] Česká republika. Zákon o obcích. In: Sbíрка zákonů. 2000, č. 128.
- [11] Česká republika. Zákon o odpadech. In: Sbíрка zákonů. 2001, č. 185.
- [12] Česká republika. Zákon o požární ochraně. In: Sbíрка zákonů. 1985, č. 133.
- [13] Česká republika. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. In: Sbíрка zákonů. 2004, č. 561.
- [14] Česká republika. Zákon o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů. In: Sbíрка zákonů. 2000, č. 157.

- [15] Česká republika. Zákon o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí. In: Sbíрка zákonů, 2004, č. 420.
- [16] Česká republika. Zákon o rozpočtovém určení daní. In: Sbíрка zákonů. 2000, č. 243.
- [17] Česká republika. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: Sbíрка zákonů. 2000, č. 250.
- [18] Česká republika. Zákon o správních poplatcích. In: Sbíрка zákonů. 1992, č. 368.
- [19] Česká republika. Zákon o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. In: Sbíрка zákonů. 2002, č. 314.
- [20] Česká republika. Zákon o státním rozpočtu České republiky na rok 1993. In: Sbíрка zákonů. 1993, č. 10.
- [21] Česká republika. Zákon o vodovodech a kanalizacích. In: Sbíрка zákonů. 2001, č. 274.
- [22] Česká republika. Zákon o zadávání veřejných zakázek. In: Sbíрка zákonů. 1994, č. 199.
- [23] Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní. *Finanční správa* [online]. © 2013 - 2014 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/danove-prijmy-rozpocet-kraju-a-obci-3736>
- [24] Důvod a způsob založení. *Město Chrast* [online]. [2011] [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.mestochrast.cz/2-duvod-a-zpusob-zalozeni/d-1011/p1=66>
- [25] *Chrastické ohlasy: Zpravodaj města Chrasti*. 2013, LVIII, č. 1.
- [26] *Chrastické ohlasy: Zpravodaj města Chrasti*. 2013, LVIII, č. 11.
- [27] *Chrastické ohlasy: Zpravodaj města Chrasti*. 2014, LIX, č. 2.
- [28] *Chrastické ohlasy: Zpravodaj města Chrasti*. 2014, LIX, č. 4.
- [29] JÍLEK, Milan. *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. 1. vydání. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2008. 428 s. ISBN 978-80-7357-355-3.
- [30] Komunitní rozvojová strategie: Města Chrasti na léta 2011 - 2030. *Město Chrast* [online]. 25.8. 2011 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.mestochrast.cz/komunitni-rozvojova-strategie/d-3681/query=komunitn%C3%AD+strategie&p1=4262>
- [31] Malé obce a výkon přenesené působnosti. *Deník veřejné správy* [online]. 2008 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6316968>

- [32] MATUŠKOVÁ, Eliška. *Přínosy a rizika využití outsourcingu v organizacích veřejného sektoru* [online]. 2013 [cit. 2014-04-25]. ISBN 978-80-213-2379-7. Dostupné z: http://tt.pef.czu.cz/Files/5_printVersion_364.pdf
- [33] Městská knihovna. *Město Chrast* [online]. 14.4. 2014 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.mestochrast.cz/mestska-knihovna/d-4154/p1=4262>
- [34] Městské muzeum. *Město Chrast* [online]. 14.4. 2014 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.mestochrast.cz/mestske-muzeum/d-1003/p1=1658>
- [35] MUSGRAVE, Richard A. *Public finance in theory and practice*. 5th ed. New York: McGraw-Hill, 1989. 664 s. ISBN 0-07-044127-8.
- [36] New public management a veřejná správa. ŠPELDA, Marek. *Digitální knihovna Univerzity Pardubice* [online]. 2008 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10195/38574>
- [37] Nová pravidla pro úhradu neinvestičních nákladů provozu základních škol. *SMS ČR: Sdružení místních samospráv* [online]. 2007 - 2014 © [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://smscr.cz/aktuality.php?id=206>
- [38] OATES, Wallace E. *Fiscal decentralization and economic development*. *National Tax Journal*. 1993, 43, 2; pp. 237 - 243.
- [39] Obecně závazná vyhláška města Chrasti o městských symbolech a jejich používání. In: <http://www.mestochrast.cz/ozv-c-2-2000/d-1121/query=znak>. 2000, č. 2.
- [40] Obecně závazná vyhláška města Chrasti o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. In: http://mestochrast.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=5379&id_dokumenty=5234. 2013, č. 2.
- [41] Obecně závazná vyhláška města Chrasti o veřejném pořádku, opatření k jeho zabezpečení a čistotě ve městě. In: http://mestochrast.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=5379&id_dokumenty=5420. 2014, č. 1.
- [42] Obecně závazná vyhláška města Chrasti o zákazu požívání (konzumace) alkoholických nápojů na vybraných veřejných prostranstvích. In:

http://mestochrast.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=5379&id_dokumenty=5235. 2013, č. 3.

- [43] Pečovatelská služba. *Město Chrast* [online]. 14.4. 2014 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://mestochrast.cz/pecovatelska-sluzba/d-1499/p1=1522>
- [44] PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejný sektor - řízení a financování*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 488 s. ISBN 978-807-3579-364.
- [45] PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
- [46] Povodňová daň přinesla do rozpočtu čtyři miliardy. *Aktuálně.cz* [online]. 2.2. 2012 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/povodnova-dan-prinesla-do-rozpoctu-ctyri-miliardy/r~i:article:731470/>
- [47] Priority Svazu měst a obcí ČR na období let 2013–2015. *Deník veřejné správy* [online]. 13.12. 2013 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6627734&ht=p%F8%EDsp%ECvek+na+v%FDkon+p%F8enesen%E9+p%F9sobnosti>
- [48] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. 2. aktualiz. a rozš. vydání. Praha: Grada, 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
- [49] Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách v roce 2010: Aktualizované znění 2012. *Vzdělaný zastupitel* [online]. 2012 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.vzdelanyzastupitel.cz/prirucka/prirucka-pro-clena-zastupitelstva-obce-1.aspx>
- [50] Samostatná a přenesená působnost obce. *Juristic* [online]. 2002 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://spravni.juristic.cz/154292/clanek/spravni2.html>
- [51] Seznam organizací zřízených městem. *Město Chrast* [online]. [2011] [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.mestochrast.cz/seznam-organizaci-zrizenych-mestem/os-53>
- [52] Snížení příspěvku na výkon přenesené působnosti není úsporou. *Svaz měst a obcí České republiky* [online]. 06.12.2010 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/snizeni-prispevku-na-vykon-prenesene-pusobnosti-neni-usporou.aspx>

- [53] Sociální reforma z pohledu obcí. *Deník veřejné správy* [online]. 13.6. 2011 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6492148>
- [54] Ukončení činnosti okresních úřadů. *Deník veřejné správy* [online]. 9.12. 2002 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=5263016>
- [55] Usnesení Vlády ČR č. 848/2003 Sb., příloha III. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CDoQFjAD&url=http%3A%2F%2Fskip.nkp.cz%2FKeStazeni%2FZamSekce%2FStratPodp.doc&ei=7aVOU_XrKeyZ0QWyr4HgBQ&usg=AFQjCNHDn4znFcAY4HG746jORG106T7olw&bvm=bv.64764171,d.bGQ
- [56] Veřejný sektor, veřejné statky a služby. *Portál na podporu rozvoje obcí ČR* [online]. 28.11.2011 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <http://www.rozvojobci.cz/news/verejny-sektor-verejne-statky-a-sluzby/>
- [57] Vláda schválila návrh novely zákona o rozpočtovém určení daní. *Deník veřejné správy* [online]. 20.6. 2012 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6547204>
- [58] Závěrečný účet hospodaření územní samosprávy za rok 2012. *Deník veřejné správy* [online]. 19.8. 2013 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6608210&ht=p%F8%EDsp%ECvek+na+v%FDkon+st%E1tn%ED+spr%E1vy>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Procenta, kterými se jednotlivé kraje podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daně podle přílohy zákona 243/2000 Sb.

Příloha B Koeficienty a násobky postupných přechodů

Příloha A

Kraj	Procento
Hlavní město Praha	3,183684
Středočeský	13,774311
Jihočeský	8,607201
Plzeňský	7,248716
Karlovarský	3,772990
Ústecký	8,242502
Liberecký	4,681207
Královéhradecký	6,442233
Pardubický	5,555168
Vysočina	7,338590
Jihomoravský	9,526055
Olomoucký	6,751705
Zlínský	5,251503
Moravskoslezský	9,624135
Úhrn	100,000000

Příloha B

Koeficienty a násobky postupných přechodů

Obce s počtem obyvatel od - do	Koeficient postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0 - 50	1,0000	1,0000 x počet obyvatel obce
51 - 2 000 obyvatel	1,0700	50 + 1,0700 x počet obyvatel z počtu obce přesahujících 50
2 001 - 30 000 počtu	1,1523	2 136,5 + 1,1523 x počet obyvatel z obyvatel obce přesahujících 2 000
30 001 - a více počtu	1,3663	34 400,9 + 1,3663 x počet obyvatel z obyvatel obce přesahujících 30 000